

DOMOLJUB

Iz haja vsak četrtek. Cena mu je 2 K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za Ameriko in druge tuje države 6 K.) — Posamezne številke se prodajajo po 10 vinarjev.

S prilogama:
„Naš kmečki dom“ in „Naša gospodinja“.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“, — Ljubljana, Kopitarjeva ulica. —

Štev. 50.

V Ljubljani, dne 10. decembra 1914.

Leto XXVII.

Naš živež.

Danes so umolknil tisti, kateri so svoj čas trdili, da se za kmeta preveč dela v državi in deželi. Meje je vojska zaprla, navezani smo na to, kar imamo sami svojih pridelkov in zalog od prej in tu vidimo, da bo treba delati skrajno varčno, da se ubramo hudi lakoti. Poljedelstvo ni tako napredovalo, kakor se je množilo število prebivalcev in zato smo zdaj v težavah.

Manjka nam zlasti žita. Že nekaj let ga moramo uvažati iz drugih držav; samo ječmena pridelamo toliko, da ga precejšen del prodamo ven, zlasti na Nemško. Poglejmo številke:

Uvoz žita (zlasti pšenice in koruze) je znašal v kvintalih: 1. 1909. 9.564.140; 1910. 4.380.473; 1911. 5.933.677; 1912. 8.434.839; 1913. 7.506.044.

To pomeni ogromne svote. Samo koruze smo povprek kupili za 80 milijonov kron drugod, zlasti v Rumuniji.

Uvoz sočivja (fižola, graha, leče):

Leta 1909. 176.054; 1910. 194.853; 1911. 270.542; 1912. 285.184; 1913. 297.538.

Izvoz pa:

Leta 1909. 1.023.344; 1910. 821.742; 1911. 590.295; 1912. 703.822; 1913. 469.125.

Iz tega sledi, da imamo pač sočivja še vedno več, nego ga rabimo, da pa tudi v tem oziru naš izvoz stalno pada.

Uvoz krompirja:

Leta 1909. 1.134.641; 1910. 1.406.642; 1911. 1.156.955; 1912. 939.396; 1913. 1.226.404.

Izvoz:

Leta 1909. 269.686; 1910. 360.785; 1911. 583.867; 1912. 283.007; 1913. 320.790.

Prašičev in govejv živine smo vsako leto precej izvozili. Za letos ne moremo gledé na živila in na živino napraviti nobenega točnega računa, ker se mesa mnogo več porabi, nego druga leta; vojaki imajo pač večinoma mesno hrano, moke pa go-

tovo manj porabijo, nego bi jo doma. Ravno tako ne vemo, koliko odpade v Galiciji za splošno državno uporabo pridelanega živeža. Gotovo je, da nam je Galicija dajala obilo krompirja, in da nam ta važni živež, ki smo ga morali v precejšnji meri kupovati zunaj države, utegne zelo manjkati.

Naj pri tem rečemo odkrito besedo: Splošno se opaža, da si ljudje niso v svesti, kako resna je ta reč. Lakote v toliki meri in te vrste, da bi se tudi za drag denar živež ne dobil, nikjer ne pomnijo, zdi se jim to nemogoče in zato gre le počasi med nje potrebno spoznanje in z njih zvezana previdnost. »Domoljub« se sme sklicevati na to, da je prvi izmed vseh listov, pred nego kdorkoli, že meseca avgusta na to opozoril in svetoval naj se občine in zadruga prekrbe s potrebnim živežem. Žalibog moramo reči, da so bile takrat naše besede zastoj in šele kasneje, ko je bila cena že zelo visoka, se je začelo nekaj več gibanja v tem oziru.

Vlada je zdaj z decembrom določila takozvane maksimalne cene za pšenico, rž in koruzo za prodajalce v velikem. Pravzaprav zdaj še niso določene, marveč je samo ukazano naj po posameznih deželah glede na cene, ki so bile meseca oktobra, oziroma novembra, določijo najvišje dopustne cene, ki se morajo najprej naznaniti na Dunaj, da tam presodijo, če so prave. To bo vzelo zopet najmanj 14 dni. Pozabiti pa ne smemo, da imajo zdaj že domala vse žito veliki trgovci in parni mlini, in da se pri teh žito sploh ne bo dobilo, če ga bo kdo hotel imeti po določenih cenah. Znalj se bodo izmuzniti preko teh cen in oderuštvo bo cvetelo še vedno dalje. Ob takih prilikah se vidi, kako nezadostna je moč države nad oderuhi. V takih razmerah bi pomagalo uspešno samo to, če bi bila država o pravem času od poljedelcev sama nakupila žito in ga sama prodajala. Že ob navadnih časih izkušamo leto za letom, kako se kmečkih pridelkov polaste špeku-

lantje, ki se takorekoč igrajo s cenami, koliko bolj pa še sedaj! Seveda bi bilo vse drugače, ko bi imeli povsod kjer se žito prideluje tudi za prodaj, žitne skladiščne zadruga, in bi se po ti poti veliki prekupci izločili in njihovo škodljivo delo onemogočilo. Dokler se pa to popolnoma ne izpelje, ni res nobene druge izdatne pomoči, nego poddržavljenje prodajanja žita. Ta misel ni nova. Izkusili so jo izpeljati na Ruskem; v Nemčiji se je v državnem zboru na predlog poslanca Kanitz pred dobrimi 20 leti mnogo govorilo o tem, toda povsod je nazadnje zmagal vpliv bogatih prekupcev, ki so z vsemi možnimi sredstvi branili svoje dobičke.

Naša zemlja ni dovolj obdelana in je premalo izrabljena. Tu vidimo, da je splošno najboljšo za celo državo, če je zemlja v rokah malih in srednjih kmetov. Ti največ store, da iz nje dobe, kar se da. Veliki posestniki, ki sami ne obdelujejo zemlje, marveč dajejo svoja posestva v najem, so v škodo državi, kar se seveda v živo čuti šele takrat, ko je država navezana samo na svoje lastne pridelke. Na Ogrskem imamo v tem oziru najbolj jasen in svarilen zgled. Žita se tam danes pridelata toliko, kolikor pred 40 leti. Nobenega napredka ni, ravno zato ne, ker tam gospodarijo večinoma najemniki, od katerih ne bo nihče čakal, da bi v zemljo, ki ni njihova last vtaknili kaj več, nego kar je nujno potrebno. Tudi Galicija s svojimi najemniki na velikih posestvih, deloma tudi Češka nas uči, kako se ne sme delati. Zdaj seveda ne moremo pomagati, toda nauki, ki nam jih daje sedanjí čas, se ne smejo pozabiti in eden glavnih, ki že danes sili na dan, se glasi: Za državo in njen živež je poglaviti varuh tisti, ki svojo zemljo sam obdeluje, in ki je ima tudi le toliko, da jo more sam obdelovati. Na ramenih malega in srednjega kmeta sloni napredek v kmetijstvu in z njim skrb za živež v državi.

Pregled po svetu.

Trije govorniki so pretekli teden obrnili nase pozornost celega sveta. Vsa javnost je z napetostjo pričakovala, kaj bodo povedali vodilni možje v ogrskem, italijanskem in nemškem državnem zboru. V ogrskem državnem zboru je govoril ministriški predsednik grof Tisza, ki je bil malo dni prej v nemškem glavnem stanu, kjer se je posvetoval z nemškim cesarjem in nemškim državnim kanclerjem. V ogrski državni zbornici je povedal, da gledati Avstrija in Nemčija polni zaupanja v bodočnost, in da je vez med obema državama trdna in močna. Poudaril je tudi, da se je v tej vojski izkazala naprava dualizma v naši monarhiji. — V italijanskem državnem zboru je govoril ministriški predsednik Salandra. Dejal je, da je laška vlada natančno premislila, kaj ji narekujejo njene pogodbe »po črki in po duhu« ter da je to premišljevanje ustvarilo v laški vladi prepričanje, da nima nobene dolžnosti se te vojske udeležiti. »Mirno in prosto presojevanje položaja nam pa je narekovalo, da smo v obrambo laških koristi takoj svojo nevtralnost proglasili.« Ker pa se bodo po tej vojski razmere v Evropi predrugačile, »zato,« je dejal Salandra, »ne sme biti naša nevtralnost brez življenja, ampak močno oborožena in pripravljena za vsak slučaj.« Laški ministriški predsednik je torej povedal, da je Italija pripravljena zato, da ne bo pri sklepanju miru odšla praznih rok. — V nemškem državnem zboru je govoril nemški državni kancler Bethmann - Hollweg. Ost njegovega govora je bila obrnjena proti Angliji in Rusiji, ki ste proizročili sedanjo svetovno vojsko. Rekel je, da si je cel čas, odkar je državni kancler, prizadeval napraviti med Anglijo in Nemčijo tako razmerje, da bi se dalo živeti, kar pa Anglija ni hotela, temveč vedno delala na to, da uniči nevarnega ji nemškega konkurenta. Anglija bi lahko preprečila sedanjo svetovno vojsko, ako bi le hotela. Njo ni nihče napadel, ne na suhem, ne na morju. Da je našla vzrok za vojsko, se je sklicevala na to, da mora braniti nevtraliteto Belgije, s katero je pa imela že leta sem napravljen skriten dogovor proti Nemčiji. »Nemčija se pa ne da zadušiti, temveč se bo borila do zadnjega,« tako je zaklical državni kancler. — O vseh treh govorih piše sedaj svetovno časopisje zelo veliko ter jih razlaga po svoje.

Nemčija. Nemški cesar se je mudil pretekli teden na bojišču v Vzhodni Prusiji. Sestal se je ob tej priliki z našim prestolonaslednikom, nadvojvodom Friderikom in šefom generalnega štaba Hötendorfom. — Nemški državni zbor je dovolil vladi, da najme zopet 5 milijard vojnega posojila. Dne 4. avgusta je dovolil nemški državni zbor 5 milijard, torej dosečaj vsega skupaj 10 tisoč milijonov. Za ta predlog so glasovali vsi poslanci, tudi socialni demokratje z eno izjemo. Socialno demokratični poslanec Liebknecht ni glasoval. Radi tega pravijo sedaj nemški socialni demokratje, da se bo moral pred klubom zagovarjati.

Italija. Italijanski socialisti in katoličani so odločno zato, da ohrani Italija nevtralnost. So pa v Italiji tudi plačani huj-

skači, ki trdijo, da je v korist Italije, ako izrabi sedanji položaj. — Iz Milana poročajo, da je vlada zaplenila več torpedovk, ki so se izdelovale na račun portugalske vlade. — Na drugi strani se pa poroča, da je Grška dobila iz Italije 26. pr. m. štiri povodne letalne stroje, namenjene za grško mornarico. — V Tripolisu so se pojavili zopet nemiri. Laški časopisi poročajo, da pripravlja vlada novo armado, v kateri pošlje v Tripolis 50.000 mož. — Vlada je predložila zbornici začasen proračun do 31. junija 1915, ki izkazuje 50 milijonov lir več dohodkov kakor letošnje leto. Mesto sedanjega nemškega poslanika v Rimu, ki je baje obolel, je imenovan nemškim poslanikom pri italijanski vladi knez Bülow, ki je bil prej državni kancler.

Rusija. Ruski generalni štab je izdal izjavo, v kateri svari pred izmišljenimi poročili o velikanskih ruskih zmagah. — General Rennenkampf, ki je vodil armado v Vzhodni Prusiji, je bil odstavljen od višjega poveljstva, baje zato, ker je zamudil obkoliti nemško armado. Drugo poročilo iz Anglije pa pravi, da to ni res. — Ker so začela ruska pristanišča zmrzovati, bo dovoz in izvoz Rusiji skoraj onemogočen, kar je v sedanji vojski velikega pomena. — Kakor Anglija tako je tudi Rusija sedaj prepovedala, da se ne sme v Avstrijo in Nemčijo ničesar plačati in ne poslati nobenega denarja.

Francija. Listi iz Švice poročajo, da so znašale francoske izgube do 1. nov. 130.000 mrtvih, 370.000 ranjenih, 167.000 ujetih. — Preteklo nedeljo je obiskal armado francoski predsednik in z njim več ministrov. — Iz Pariza poročajo, da je 1 milijon oseb podpisal do sedaj samo 700 milijonov frankov posojila za narodno obrambo. Vsled tega govore, da se je francosko vojno posojilo ponesrečilo. — Francoska zbornica je sklicana na dan 22. t. m. v Pariz. — Listi poročajo, da stane Francijo vojska vsak dan približno 30 milijonov 335 tisoč frankov.

Anglija. Ministriški predsednik Nove Zelandije je obvestil angleško vlado, da pošlje lahko na Angleško še 50.000 mož. — Zasebna poročila javljajo, da pošiljajo Angleži nove težke topove v Belgijo. — Angleži so porabili v Dixmuidenu štiri krasne cerkve, da so za njimi razvrstili strojne puške, vsled česar so bile cerkve porušene. — Dne 1. t. m. se je poročalo: Kralj Jurij je odpotoval sinoči zvečer na Francosko, kjer obišče glavni stan angleškega ekspedicijskega zbora. — Angleški list »Times« piše: Angleška armada je izgubila 84.000 mož. Izgube v bitkah pri Yperu in Armentieres znašajo nekako 50.000 mož, med temi 5500 Indijcev. — Listi pišejo, da se bodo sešli na bojišču angleški kralj, belgijski kralj in francoski predsednik. Kako bi bilo to lepo, če bi mogel še ruski car na Francosko, ampak pot ni lahka in nevarna! — Francoski list »Temps« zabavlja čez angleško in francosko mornarico in pravi, da morate obe mornarice, t. j. 300 tisoč francoskih in angleških mornarjev, zadrževati, da se nemški in avstrijski izseljenci ne povrnejo iz Amerike v domovine. Torej morate te dve močni mornarici zadrževati 500.000 sovražnikov daleč od bojišča.

Belgija. Kralj Albert je bil v bojih ob Iseri na roki nevarno ranjen. — Nemci so Belgiji z ozirom na njen težaven položaj znižali vojno kontribucijo na 375 milijonov frankov. — Belgijski kralj je izdal belgijskim armadnim poveljnikom dnevno povelje, v katerem pravi, da je vsak častnik, ki govori o umikanju, izdajalec in da naj se vsak častnik, ki ne more prevzeti odgovornosti za svoje ljudi, odpokliče. — Nemški vojaki so dobili v arhivih belgijskega ministristva mnogo spisov, ki dokazujejo, da je obstojal že leta sem med Anglijo in Belgijo dogovor glede postopanja v morebitni vojski. Na podlagi teh spisov skušajo Nemci sedaj dokazati, da ni bila kršitev belgijske nevtralnosti od strani Nemčije nobena krivica. — Na Nizozemskem imajo zaprtih več belgijskih vojakov. Ti vojaki so se pretečeni teden uprli. Prišlo je do boja, v katerem je bilo več belgijskih vojakov ustreljenih.

Srbija. V Srbiji vlada huda zima vsled katere trpe srbski in naši vojaki. Poroča se, da so Srbi dosedaj izgubili nad 100 tisoč vojakov. Srbska vlada se vedno bolj zaveda, da je položaj Srbije brezupen. Vsled tega je odstopilo srbsko ministristvo in se osnovalo novo, v katerem imajo svoje zastopnike vse stranke. Pašić ostane ministriški predsednik. — Poročalo se je pretekli teden, da misli Srbija na to, da bi sklenila posebej mir, kar je pa precej neverjetno, ker Rusija tega ne bo pustila. — Padec Belgrada je moral na srbsko ljudstvo uničujoče vplivati. Med narodom je živela vera, da dokler stoji Belgrad ni še nič hudega. Sedaj je šel ta up po vodi. — Pri postaji Lapova v Srbiji je zadel osební vlak v vlak, ki je vozil ranjence. 300 ranjencev je mrtvih, 500 pa nevarno poškodovanih.

Rumunija. Listi so pretekli teden poročali, da se je dosegel sporazum med Rumunijo in Bolgarijo in sicer tako, da bo Rumunija vrnila Bolgariji del Dobrudže. — Bukareški listi poročajo, da je dobila Rumunija od Kruppa v Nemčiji 22 vagonov municije za artiljerijo. Avstrija je prevoz dovolila. Rumunija ima tudi dovoljenje, da dobiva bencin iz Avstrije in Nemčije.

Bolgarija. Po poročilih listov soditi, so razmere med Bolgarijo in Turčijo redne in ne napete. Turčija je dovolila bolgarskim konzulom več ugodnosti in prednosti. — V Bolgariji je še vedno močna struja, ki želi, da bi se Bolgarija naslonila na države trojnega sporazuma. — Bolgarski listi, ki odobravaljo nevtralnost Bolgarske odločno pišejo proti načrtu Rusije, da bi se ustanovila nova balkanska zveza. V ruskem poslanstvu v Sofiji so pretekli teden blagoslovili kapelico. Bolgarski car je bil povabljen k slavnosti, pa ni prišel. — Rusija skuša pregovoriti Bolgarijo, da bi dovolila prevoz orožja v Srbijo, kar pa bolgarska vlada odklanja. — Rusko časopisje piše, da se bodo, če bi Bolgarija vpadla v Macedonijo, uresničile nad njo besede, ki jih govori junak v nekem ruskem romanu: Jaz sem te rodil, jaz te bom tudi umoril. — Listi poročajo, da je odpotoval bolgarski ministriški predsednik v Berlin. — Grški listi pišejo proti temu, da bi se odstopilo kaj ozemlja Bolgariji. — Grški orožniki so koncem preteklega meseca udrl v neko bolgarsko vas, kjer so z ondotnimi prebivalci zelo kruto

postopali in hoteli zvedet, kje da se nahaja bolgarski četaši.

Grška. Turški listi so poročali, da je Grška odklonila vse predloge trojnega sporazuma, da naj napove Turčiji vojsko in hoče vsa nasprotja, ki jih ima s Turčijo, prijateljsko urediti. — Grški listi pišejo ostro proti Bolgariji.

Turčija. Nemški maršal, von der Goltz, ki je bil za časa balkanskih vojsk v turški armadi, sedaj pa guverner v Belgiji, se je vrnil v Carigrad, kjer je kot pobočnik sultanov. — Sultan je poslal našemu cesarju brzojavko, v kateri je čestital radi padca Belgrada. — Generalissimus turške armade Enver paša je poln zaupanja na uspeh turškega orožja.

Japonska. Japonska vlada je sporočila Angliji, da je pripravljena izročiti nemške otoke v Tihem oceanu Avstraliji. — Mikado je dovolil, da smejo poveljniki in častniki posadke v Tsingtau obdržati orožje vsled njih hrabrosti. — Tajnik japonskega poslanstva v Londonu je dejal, da je vse pripovedovanje o prihodu japonskih vojakov v Evropo samo »govorica«. — Listi so poročali, da se bo vršilo kitajsko-japonsko posvetovanje, pri kateremu naj bi se rešile vse sporne zadeve med obema državama. — Tsingtau se je proglasil za japonsko vojno pristanišče prvega razreda. — Japonska vlada je odposlala v Evropo posebno komisijo, ki naj preštudira trgovalne zadeve. — Mnogi francoski listi pozivljajo Japonce na pomoč. Pravijo, da je pomoč Japonske neobhodno potrebna, četudi bi morala Francija in Anglija plačati to pomoč s težkim denarjem ali z odstopom kolonij.

Burj. Burska vstaja se je ponesrečila. Voditelj vstašev general Dewet je ujet. Angleži so obljubili ostalim vstašem pomiloščenje, ako se udajo, kar jih je veliko storilo. Le malo jih je še odločnih, da hočejo boj nadaljevati. Tako se je končala ta vstaja, od katere so nekateri mnogo pričakovali.

Rim. Nekateri listi hočejo vedet, da dela sv. Stolica na to, da bi bil na prihodnjem kongresu navzoč tudi njen zastopnik. Pravično od velesil bi pač bilo, da bi to priznale. — Listi so tudi poročali, da je Turčija želela, da se obnove diplomatske zveze med njo in Vatikanom v ta namen, da se odpravi francosko pokroviteljstvo nad katoličani v Turčiji. V Vatikanu pa so baje odgovorili, da se bo to uredilo po končani vojski.

Irška. Časopisi poročajo, da je nemški cesar obljubil irskemu politiku Casementu, da bo osvobodil Irce izpod angleškega jarma, če bo Nemčija zmagovalno končala vojsko.

Svetovna vojska.

Avstrija — Srbija, Črna gora.

Nedelja, 29. novembra 1914.

Tudi včeraj se je na južnem bojišču bil boj skoro na vseh frontah. Več važnih utrjenih postojank smo pri tem vzeli z naskokom, predvsem obvladujočo postojanko pri Siliaku. Skupno smo ujeli okoli 900 Srbov in zaplenili 2 topa.

Od srbskega časnikaškega urada razglašena zmaga nad nekim avstro-ogrskim oddelkom pri Rogačici se je izpremenila včeraj v vhod našega oddelka v Užice. Z zaplenjenim trenom je bil ujet 16letni vnuk vojvode Putnika. Z ozirom na njegovo mladost in njegovo sorodstvo do srbskega poveljnika se je določilo z ujetnikom postopati s posebno obzirnostjo.

Ponedeljek, 30. novembra 1914.

Z južnega bojišča se uradno poroča: Nasprotnik se v sedanji bojni črti obupno upira in skuša s silnimi protinapadi, ki se razvijejo do bajonetnega boja, ustaviti naše prodiranje. Naše na vzhodnem bregu Kolubare stoječe čete so zopet pridobile novih tal. Kolone, ki so prodrle čez Valjevo in južno, so v splošnem dosegle višine vzhodno od reke Ljig in pa črto Suvoborcestni trikot vzhodno od Užic. Včeraj je bilo skupno ujetih: dva polkovna poveljnika, 19 častnikov in 1245 mož.

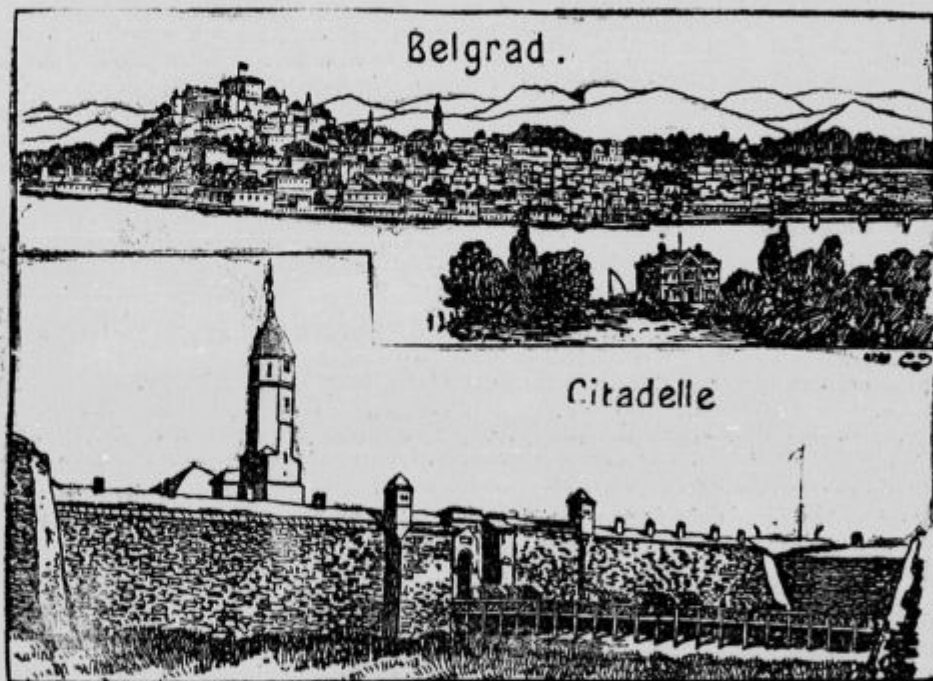
Angleški list »Times« poroča, da se je na ladjah pripeljal na Srbsko v Kraguje-

vzhodno od Kolubare in Lijega več dni trdovratno ustavljal in poizkušal sam preiti v napade, je na celi črti poražen in se umika. Nasprotnik ima vnovič občutne izgube. Samo na bojnem polju pri Konatiče so našle naše čete okoli 800 nepokopanih trupel. Ravnotako pomenjajo številni ujetniki in materijalne izgube znatno oslabljenje nasprotnika, kajti od začetka zadnjih napadov smo ujeli 19.000 Srbov, zaplenili 47 strojnih pušk, 48 topov in številno drugega blaga.

Listi poročajo, da so bile v zadnjih bojih popolnoma uničene druga, četrta in šesta srbska divizija. Vse topništvo teh divizij so zaplenili Avstrijci.

BELGRAD PADEL!

General infanterije Frank, poveljnik pete armade, je poslal cesarju sledečo vdanostno brzojavko: Presrečen prosim Vaše c. in kr. Apostolsko Veličanstvo na dan dokončanega 66. leta Vašega Veličanstva slavne vlade sprejeti najspoštljivejšo čestitke 5. armade, kakor tudi, da smem

Belgrad.
Trdnjava v Belgradu.

vac 15. ruski pešpolk. Ako je to res, tedaj to pomenja kršitev rumunske nevtralitete.

Torek, 1. decembra 1914.

Z južnega bojišča se uradno poroča: Na južnem bojišču se boj dalje vrši. Včeraj smo z naskokom po hudem boju vzeli trdovratno branjeni Suvobor-prelaz, opiralnišče ceste Valjevo—Čačak. Bataljon 70. pešpolka se je pri tem posebno odlikoval. Tudi polki št. 16 in domobranski polk št. 23 so se v zadnjih bojih vnovič odlikovali. Včeraj smo ujeli skupno 1254 mož in zaplenili 14 strojnih pušk. V Užici smo dobili mnogo orožja in municije.

Sreda, 2. decembra 1914.

Z južnega bojišča se poroča: Na južnem bojišču je nadaljnji oddelek podvzetij zmagovalno končan. Nasprotnik, ki se je končno s svojimi skupnimi bojnimi močmi

najudanejše poročilo položiti k nogam Vašega Veličanstva, da so čete 5. armade danes zasedle Belgrad.

Hrvaški ban baron Škerlec je prejel brzojavko sledeče vsebine: V posebni čast mi je, da morem naznaniti Vaši prevzvišenosti, da je od balkanskih sil 26. karlovaški črnovojniški pešpolk kot prvi zasedel glavno mesto kraljevine Srbije — Belgrad. — Kurelec, polkovnik, poveljnik 26. karlovaškega črnovojniškega pešpolka.

Nato je ban brzojavno odgovoril: Poveljnik 26. karlovaškega črnovojniškega pešpolka, polkovnik Kurelec, Belgrad! — Zahvaljujem se Vam najiskrenejše za ljubeznivo naznanilo, iz celega srca čestitam Vam in celemu junáštemu polku za prekrasen in časten uspeh. Celi hrvaški narod bo ponosen na to, da je ravno hrvaški polk prvi zasedel Belgrad ter je s tem

ovenčal zmagonosno delo naše hrabre vojske v Srbiji. — Škerlec.

Z južnega bojišča se uradno poroča o zavzetju Belgrada: Naše zmagovito prodiranje čez reko Kolubaro je prisililo sovražnika, da je brez boja zapustil Belgrad, ker belgrajske utrdbe branijo mesto le proti severni strani, in da se tako izogne vojnega ujetništva. Naše čete so udrle v Belgrad čez Savo in iz južnozahodne smeri ter so zasedle višine, ki leže južno od mesta. Javna poslopja, kakor tudi avstro-ogrsko in nemško poslaniško palačo so takoj vojaško zastražili.

Petek, 4. decembra 1914.

Na ostalih delih bojne črte so se včeraj, ker se sovražnik umika in ker morejo na blatnih cestah lastne čete priti le počasi naprej, bili le manjši boji s sovražnikovimi zadnjimi stražami. V teh bojih so naše čete ujele 200 Srbov.

Sobota, 5. decembra 1914.

Z južnega bojišča se uradno poroča: Včeraj je bil Belgrad slovesno zaseden. Prodiranje naših čet na severnem delu napreduje brez boja, pri čemur je bilo ujetih 300 Srbov. Zahodno in jugozahodno od Arangjelovca so se našemu prodiranju postavile nasproti močne sovražne čete, ki so s silnimi napadi, ki so bili vsi odbiti, poskušale kriti umikanje srbske armade.

Avstrija — Rusija.

Nedelja, 29. novembra 1914.

Položaj se ni izpremenil. Na Rusko-Poljskem je tudi včerajšnji dan bil splošno miren. Posamezni slabotnejši napadi Rusov so bili odbiti. Boji v Karpatih trajajo dalje.

Ponedeljek, 30. novembra 1914.

Uradno se poroča: Včerajšnji dan je potekel na celi naši fronti na Rusko-Poljskem in v Galiciji mirno.

Sreda, 2. decembra 1914.

Uradno se razglša: Na naši bojni črti v vzhodni Galiciji in na Rusko-Poljskem je bilo v splošnem tudi včeraj mirno. Pred Przemyslom se je sovražnik poskušal približati severnim najskrajnejšim postojankam trdnjave, naša posadka ga je napadla in vrgla nazaj. Boji v Karpatih se nadaljujejo.

Dalje se uradno razglša: Tudi včeraj je bil na naši fronti v zahodni Galiciji in na Rusko-Poljskem v splošnem mir. Pretečeno noč je bil odbit ruski napad severnozahodno od Wolbrona. Boji zahodno od Nowo-Radomskega in pri Lodzu ugodno potekajo. Pred Przemyslom so se Rusi pod pritiskom zadnjega izpada zadržali mirno. Več sovražnih letalcev je brez uspeha metalo bombe. Podvzetja v Karpatih še niso prišla do zaključka. Poročilo o vkorakanju naših čet v Belgrad je na severnem bojišču povzročilo nepopisno veselje.

Petek, 4. decembra 1914.

Uradno se razglša: Naš položaj na severovzhodnem bojišču se včeraj ni izpremenil.

Sobota, 5. decembra 1914.

Uradno se razglša: V Karpatih, v zahodni Galiciji in na južnem Poljskem je

včerajšnji dan v splošnem mirno potekel. Boji na severnem Poljskem se nadaljujejo.

Nemčija — Rusija.

Nedelja, 29. novembra 1914.

Uradno se poroča: V vzhodni Prusiji so se vršili le nepomembni boji. Pri Loviču so naše čete vnovič napadle. Boj se še vrši. Močni napadi Rusov zahodno od Novo Radomska so bili odbiti. Na južnem Poljskem je vse neizpremenjeno.

Ponedeljek, 30. novembra 1914.

Uradno se poroča: Na vzhodu je položaj desno od Visle neizpremenjen. Ruski napadi v okolici Lodza so bili odbiti. Tem sledeči naši protinapadi so bili uspešni. — Z južne Poljske ni nič posebnega poročati.

Torek, 1. decembra 1914.

Uradno se poroča: Na vzhodnopruski meji se je z velikimi izgubami ponesrečil napadalni poizkus močnejših ruskih moči na nemške utrdbe vzhodno od Darkehmena. Ostanek napadalcev, nekaj častnikov in 600 mož smo ujeli. Južno od Visle so imeli naši protinapadi, o katerih smo včeraj poročali, znatne uspehe. 18 topov in 4500 ujetnikov je bil naš plen. Na južnem Poljskem se ni nič posebnega pripetilo.

Sreda, 2. decembra 1914.

Uradno: V vzhodni Prusiji in na južnem Poljskem je bilo splošno mirno. Na severnem Poljskem južno od Visle se je pomnožil naš vojni plen, ko smo izkoristili včeraj naznanjeni uspeh, za okoli 9500 ujetih Rusov, število zaplenjenih topov za 19, poleg tega smo pa dobili v naše roke še 26 strojnih pušk in številno municijskih vozov.

Petek, 4. decembra 1914.

Veliki glavni stan poroča: Na obeh bojiščih se ni nič posebnega zgodilo.

Sobota, 5. decembra 1914.

Uradno se poroča: Na vzhodnem bojišču so bili odbiti vsi napadi Rusov zahodno od Mazurskih jezer. Rusi so izgubili veliko ljudi. Naše prodiranje na Poljskem se redno razvija.

Nemčija — Francija, Anglija, Belgija.

Nedelja, 29. novembra 1914.

Uradno: Na zahodnem bojišču položaj ni izpremenjen. Francoski napadi v argonskem gozdu so bili odbiti. V gozdu severno od Apremonte in v Vogezih je bilo Francozom kljub hudemu odporu vzeti nekaj strelskih jarkov.

Ponedeljek, 30. novembra 1914.

Uradno: O zahodni armadi je za včerajšnji dan poročati le, da so se izjalovili napadalni poizkusi sovražnika jugovzhodno od Yperna in zahodno od Lensa. — Belgijski kralj je bil v bojih ob Yseri zopet znatno ranjen. — Iz Pariza poročajo včeraj: Na severu se pripravlja velika bitka. Na obeh straneh se z vsemi močmi trudijo, da bi prišlo do odločitve.

Torek, 1. decembra 1914.

Na Flandernskem so se pričeli novi ljuti boji. Vsled viharja na morju je eksplodiralo veliko min. Dünkirchen je mnogo

trpel vsled bomb, ki so jih metali zrakovplovci. Angleške ladje zopet obstreljujejo belgijsko obal. Angleški letalci so vrgli deset bomb v Brügge, kjer so bile ranjene tri osebe.

Sreda, 2. decembra 1914.

Na zahodu so bili manjši naskoki sovražnikov odbiti. V argonskem gozdu je württenberski infanterijski polk št. 120, polk Njegovega Velikanstva cesarja, zavzel močno opiralno točko. Pri tem je ujel dva častnika in približno 900 mož.

Četrtek, 3. decembra 1914.

Angleško brodovje je začelo iznova obstreljevati belgijsko obal. Obstreljevanje Yperna traja neprestano od 3. novembra dalje. Nemški letalci mečejo vsak dan bombe, ki povzročajo veliko škodo. Vodo-vod je porušen, mesto popolnoma zapuščeno.

Sobota, 5. decembra 1914.

Veliki glavni stan, 4. decembra 1914 dopoldne, poroča: Naše čete so na zahodnem bojišču ponovno odbile napade Francozov na Flandernskem. Odbiti so bili tudi francoski napadi v okolici severnozahodno od Altkirchen, kjer so imeli Francozi znatne izgube.

Turčija — Rusija.

Ponedeljek, 30. novembra 1914.

Turški glavni stan poroča: Rusi, katere smo 22. novembra pri Tutaku premagali in vrgli proti severu, so dobili ojačenja in se ustavljajo sedaj na postojanki pri Kyliçgendepi.

Torek, 1. decembra 1914.

Včeraj so se bili neznatni boji z Rusi na perzijski meji.

Sreda, 2. decembra 1914.

Turški listi pišejo, da so začeli Rusi nabirati tudi turške rekrute na Kavkazu, ki so bili doslej prosti vojaške službe. Rusi zato pritiskajo na mohamedance vsled zadnjih porazov na Poljskem. V ozemlju Kubana je moral dati rod Kabarta 3000 mož. Tudi drugi rodovi morajo dati vojake.

Četrtek, 3. decembra 1914.

Turški glavni stan poroča: Turške čete so zasedle 20 km vzhodno od reke Tshoro ležeče mesto Ardanuč.

Petek, 4. decembra 1914.

Turški glavni stan poroča: Turške čete so bo reki Tshoro izvojevale velik uspeh.

Sobota, 5. decembra 1914.

Turški glavni stan poroča: Turške čete ob reki Tshoro in Adshar vsak dan zmagujejo. Prodrle so v severni smeri do Adskare in prišle vzhodno od Batuma. Na vzhodu so prišle do Ardahana. Zahodno od Ardahana je prišlo do boja. Turške čete so zaplenile množico orožja in eno strojno puško. Rusi so pobegnili v smeri proti Ardahanu.

Turčija — Anglija.

Torek, 1. decembra 1914.

200 Sudancev je prestopilo iz angleške v turško armado.

Petek, 4. decembra 1914.

O boju, ki se je vršil kakih 20 kilometrov vzhodno od Sueškega prekopa, prihajajo nova poročila. Indijska armada je skoro docela ugonobljena. Turki so uplenili štiri težke topove, ki jih bodo postavili ob kanalu. — Iz Carigrada poročajo dne 27. novembra: V Egiptu podvzetje polagoma napreduje. Če bi mogli Turki spraviti v Egipt 100.000 mož, bi bila zmaga zagotovljena. Angleži branijo kanal z znatnimi utrdbami. Džemal paša, mornariški minister, je dobil nalog, da prevzame vrhovno poveljstvo nad četami v Egiptu, kamor je že odpotoval. — »Corriere della Sera« poroča, da prodira 100.000 Turkov proti Sueškemu prekopu.

Sobota, 5. decembra 1914.

Turški listi poročajo: Angleški general Vingate paša, ki je došel nedavno v Egipt, je bil odposlan v Sudan, da potlači proti Angležem naperjeno vstajo. Ker se vstaja razširila, odpošlje angleška vlada v Sudan še 14.000 mož. Isti list izjavlja, da v Egiptu ni več indijskih čet. Angleži so jih odpoklicali, ker se niso hotele vojskovati proti kalifu.

na vožnji iz Battavie v London nizozemski parnik »Batjan«. Prednji del »Niobe« je poln vode. Parnik »Batjan« je pri Dealu nasel, ima dve luknji in je poln vode. — Pri vpadu v Dardanele so pred kratkim turški topovi uničili nek angleški podmorski čoln, nakar so se vsi podmorski čolni umaknili.

V zraku.

Iz Lvova se poroča, da se nad Lvovom vsak dan popoldne prikažejo avstrijski aeroplani, ki tolažijo prebivalstvo z nado, da bodo skoro osvobojeni.

Uradno se je razglasilo dne 1. decembra, da bodo prihodnje dni imeli Zeppelinovi zrakoplovi poizkusne polete iz Saškega na Češko v južno gorovje.

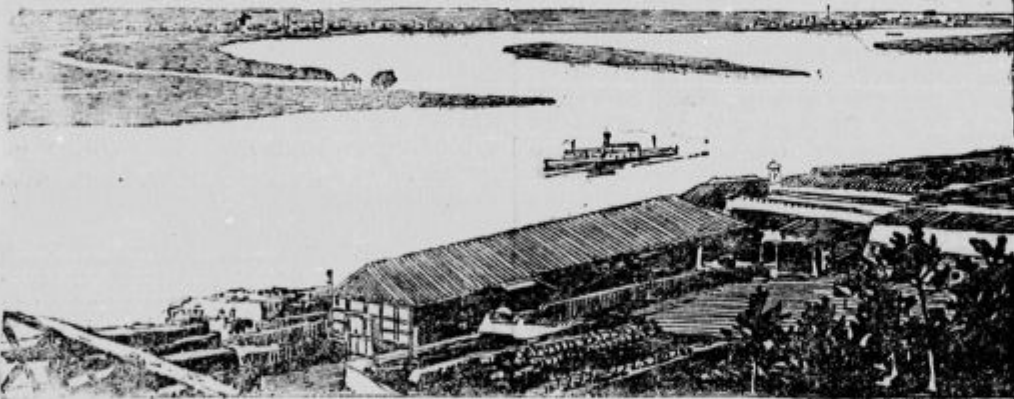
Iz Rima se 1. decembra poroča: Ceti- nje sta obiskala dva avstro-ogrska letalca, ki pa nista metala bomb, marveč sta mirno odletela, ko so nanju streljali iz pušk. Nenačuden prizor je povzročil v črnogorskem glavnem mestu veliko razburjenje. Tudi črnogorski kralj je pritekel iz svoje palače in si letalca ogledal. — Iz vojne- ga časnikarskega stana se poroča: Aviatika nadporočnika Bela pl. Losenczy in Ivan

ku. Kranjski deželni glavar je poslal v ime nu Kranjske sledečo udanostno brzojavko: Njegovemu cesarskemu in kraljevemu Apostolskemu Veličanstvu, Schönbrunn. Povodom šestinšestdesetletnice slavnega vladanja Vašega Veličanstva čuti avtonomno zastopstvo vojvodine Kranjske srčno potrebo, da predloži Vašemu Veličanstvu svoja prespoštljivo iskrena voščila in v tem veleresnem času v imenu dežele znova položi k vznožju najvišjega prestola obljubo neomajljive, v vseh viharjih časa izkušene zvestobe in udanosti, ki jo potrjuje s svojo krvjo tisočere priče na severnih in južnih bojnih poljih. Pošilja k nebu pregoreče molitve za Vaše Veličanstvo in domovino, se dežela Kranjska združuje z vsemi deželami Vašega Veličanstva v globoko iskreni goreči prošnji: Naj bo v začetem novem vladarskem letu Vašemu Veličanstvu in domovini podeljena najobilnejša božja milost in pomoč! Bog ohrani, Bog blagoslovi in obvaruj Vaše Veličanstvo! Šusteršič, deželni glavar. — Na to je prejel zahvalo, ki se je glasila: »Njegovo c. in kr. apostolsko Veličanstvo je povodom današnjega spominskega dne predloženo vdanostno izjavo avtonomnega zastopstva vojvodine Kranjske s posebnim zadovoljstvom premilostno blagovolilo sprejeti in se najsrčnejše zahvaljuje za častitke, ki so bile izražene v tako navdušenih besedah.« — Kabinetna pisarna.

Osebnost vestil. Kaplan v Št. Vidu nad Ljubljano č. g. L. Turšič, urednik »Mladosti«, je bil imenovan, kakor smo svoječasno poročali, za vojne- ga kura- torja in je pretekli teden odpotoval na bojno polje. — V vojno službo je vpo- klican č. gospod Ivan Kogovšek, kap- lan v Kranju. Na njegovo mesto v Kranj pride bivši vojni kurat č. gospod Leopold Erzín.

Mrtvi oživehi. Za mrtvega so smatrali Alojzija Jezdiča iz Besnice pri Jančem. Pa se je po dolgem času ogla- sil in sporočil, da se nahaja v vojnem ujetništvu v Sibiriji. — Anton Stopar, posestnik iz Spodnje Šiške pri Ljubljani ni dolgo nič pisal. Kakor o drugih, so tudi o njem mislili, da je mrtev. Sedaj se je pa oglasil in naznanil, da se nahaja v ujetništvu v južni Rusiji. — Iz ruskega ujetništva se je oglasil posestnik Janez Jarc z Orhova, o katerem se je splošno mislilo, da je padel. — Silvester Doblekar, doma iz D. M. Polja, je bil od svoje žene mnogo objokan kot mrtev. Sedaj pa je pisal, da je v Ratovu na Ruskem kot ujetnik. — Iz ruskega ujetništva sta se oglasila Franc Globočnik in Franc Sitar iz Tržiča. O Si- tarju se je splošno mislilo, da je padel. — V uradnem seznamu izgub je bil označen kot mrtev Adolf Ersetič iz Trsta. Sedaj se je oglasil iz ruskega ujetništva.

Ujetniki. Pogrešani Rajko Vidrih iz Vipave se nahaja v ruskem ujetni- štvu. — V ruskem ujetništvu se nahaja tudi Viktor Rozman iz Št. Vida nad Ljubljano. — Janez Dragarin iz Suhe nad Škofjo Loko piše domu, da se na- haja v ruskem ujetništvu in da je ra- njen. — Vojni kurat Mirko Cepuder.

Ustje Save pri Belgradu. Pogled z Belgrada.

Na morju.

Seznam izgub ruske admiralitete po- roča, da pogrešajo z drednota »Benbova« 79 mož in z drednota »Collingswood« 250 mož, vsled česar sumijo, da sta ti dve ladji izgubljeni. — Pred Dardanelami se je 27. novembra zopet pojavilo angleško-franco- sko brodovje, ki je obstreljevalo turške torpedovke. Ker so turške obrežne bate- rije in došle velike bojne ladje odgovarjale na ogenj, je brodovje takoj pobegnilo. Trdi se, da namerava drugo brodovje napasti turške bojne ladje ob maloazijskem obre- žju. — Neka poškodovana angleška bojna ladja si je izprosila dovoljenje, da sme pri- stati v luki Niewen Waterweg. — Angle- ški admiral poroča: V Sredozemskem morju blokira angleško-francosko brodovje Adrijno in Dardanele, da se ščiti obal v Egiptu in ob Sueškem prekopu. V Sever- nem morju izvršujejo angleške in franco- ske ladje poizvedovalne vožnje ob belgijs- ki obali. — »Lloyd« je dobil poročilo, da je ob nizozemski parnik »Niobe«, ki je pri- plul v Downs, ponoči med viharjem zadel

Wierzejski sta bo svojem poizvedovalnem poletu 30. novembra pri Mjehowu 30 km severno od Krakova zapazila sovražnikov aeroplan. Plula sta nato nad sovražnim aeroplanom in ga obstreljevala z ognjem repetirk. Sovražnikov aeroplan je bil za- det in se je nagnil na stran ter štrbunknil na tla. — Iz Peterburga poročajo: Ruska kneginja Šavonsky je bila sprejeta v zvezo zračnih letalcev. To je prva ruska letalka, ki se bojuje proti Nemčiji. — Francoski letalci so 4. decembra v bližini Freiburga vrgli štiri bombe. Najbrže so nameravali porušiti železniški prehod.

Dom in svet.

Šestinšestdesetletnico vladanja našega cesarja so vse dežele širne Avstrije praz- novale zelo slovesno. Tudi Kranjska je bila med prvimi, ki so dale duška srčnim ču- tilom prebivstva ob tem izrednem dogod-

rodom Ljubljancan, je v ruskem ujetništvu. — V ruskem ujetništvu se nahajata Ljubljancana Matevž Štefe in Franc Lintner. — Dr. Janko Kotnik, profesor na gimnaziji v Banjaluki, se nahaja v ruskem ujetništvu. — V Srbiji je kot ujetnik visokošollec Franc Možina. — V ruskem ujetništvu se nahaja enoletni prostovoljec 27. dom. pešpolka Vlado Mislej.

V tuji zemlji so pokopani: Ivan Zidarič, doma iz ormoškega okraja, ki je umrl v Budimpešti za ranami, dobeljenimi na severnem bojišču. — Na koleri sta umrla Alojzij Viher, bivši strežnik v knezoškofijskem dijaškem semenišču v Mariboru in Karel Kolarič, doma iz Središča. — Na južnem bojišču je padel poročnik 27. črnovojniškega polka Joško Hude, star 39 let, doma iz Mirne peči. — Umrl je za ranami v Zagrebu enoletni prostovoljec 29. pešpolka Josip Cvetko. — Na severnem bojišču je padel Janez Kučič, ki je služil pri 17. pešpolku. Doma je bil iz Črešnjevca pri Kostanjevici.

Junaki. Ivan Butkovič, doma iz Nove gore pri Bukovcu, je dobil za svoje junaštvo hrabrostno svetinjo I. razreda. — Karel Blatnik, doma iz Št. Jurja ob Taboru na Štajerskem, se je tako odlikoval na bojišču, da je bil odlikovan s srebrno hrabrostno svetinjo. — Poštni aspirant Rudolf Kovačič v Celju, doma iz Dolge vasi pri Kočevju, je bil odlikovan z zlato hrabrostno svetinjo, ker se je na severnem bojišču zelo junaško obnašal. — S srebrno hrabrostno svetinjo I. razreda so odlikovani: Narednik Janez Lulek, 17. pešpolk, je napadel samostojno utrjeno naselje in je pregnal sovražnika. Izstrelil je raz dreves gori se nahajajoče Ruse in je ujel enega častnika ter 35 vojakov. Narednik Peter Kowal, desetenik Adalbert Antas in prostaki Nikolaj Vnuk, Ludovik Pylka in Jakob Kucharski, vseh pet pri 17. pešpolku, so napadli iz lastnega nagiba od sovražnika zasedeno poslopje, ujeli 11 Rusov, zaplenili municijski voz s strelivom, konjske oprave in sedla ter 9 topniških konj.

Naše zakladnice. Zakonska Ivan in Marija Tomšič iz Hruševja pri Postojni sta poslala na bojno polje pet sinov in zeta. — V Ložicah na Primorskem sta dva soseda, ki imata skupno devet sinov v vojski. Anton Gabrijelčič podomače Mihov ima 4, in N. Gabrijelčič podomače Timen pa pet sinov v vojski. — Jožef Malič iz Peči na Goriškem ima štiri sinove v vojski. — Šest sinov v vojski imata Jožef in Franica Ocvetah na Vrhu nad Rubijami na Goriškem. — Matija in Filipa Zužek v Vižvjljah pri Krimu imata vse svoje štiri sinove v vojski. — Mati Jožefa Batagelj, stara 63 let, iz Kamna na Vipavskem, ima pri vojaki 6 sinov, od katerih je najstarejši star 39 let, najmlajši pa 22 let. — Matevž Lotrič iz Dražgoš ima v vojski pet sinov in enega zeta. — Anton Peterca, čevljar iz Bizovika, ima pri vojaki pet sinov.

Nesreče. Desetletni posestnikov sin Ivan Kukovec v Tratni je metal po ne-

kem bregu kamenje. Izprožil je tudi veliko skalo, ki je zadela 17letno posestnikovo hčer Elizabeto Mauer in jo ubila. — V hlevu v Zgornjem Kašlju so našli mrtvega znanega žganjarja Fr. Černivca. — Smrtno se je opekla v Sv. Križu pri Trstu 5letna Alojzija Furlan. Igrala se je z vžigalicami, pa se ji je užgala obleka. — Nevarno je ranil na poti iz Kranja skozi Stražišče posestnikov sin Hafner, podomače Frluka iz Bitenj, posestnika Perkota od ravnottam. — Ivan Belšak, 39 let stari železniški zavirač, je imel na Opčinah prijeti nekaj železniških vozov dunajskega vlaku št. 846 za v Trst. Pri tem se mu je spodrsnilo, padel je na tračnico in prihodnji vagon je šel čez nesrečnega. Kolesa so mu zlomila spodnje lehti desne roke in desno stegno ter mu skoraj odtrgala nogo. Prepeljali so ga v tržaško bolnišnico, kjer je kljub vsej skrbnosti kmalu izdihnil. — Janez Friškovič iz Rožne doline, delavec v Samasovi tovarni, je bil kot črnovojnik poslan na ljubljanski kolodvor. Pretekli teden je peljal dvokolnico po železniškem tiru poleg skladišča in ni slišal, da prihaja stroj. Umakniti se ni imel kam, noga mu je prišla pod stroj. Noga je zlomljena pod kolenom. Ko se je umaknil stroj, je padel nezavesten na obraz in se pobil še po obrazu. Odpeljali so ga v garnizijsko bolnišnico, a ker je poškodba težka, so ga prepeljali od tam v deželno bolnišnico. — Dne 29. novembra sta se peljala na izprehod četovodja J. Dietz, doma s Kočevskega in konjski hlapec Jožef Kokalj, star 18 let, doma iz Predoselj pri Kranju, po cesti iz Bazovice pri Trstu proti Herpeljem. Ljudje so našli oba ležati nezavestna na tleh v mlaki krvi. Kako se je nesreča zgodila, se ne ve; vendar pa se sodi, da se temu krivi preiskri konji in pa to, ker tukaj cesta preveč visi. Oba ponesrečenca sta bila vedno trezna, v svoji službi vestna in pridna, zato ju je vse moštvo ljubilo. O tej nesreči so obvestili poveljstvo 3. črnovojniške stotnije. Takoj se je podal oddelek moštva pod poveljstvom nadporočnika g. Bušiča na lice nesreče, da pomaga, kolikor je mogoče. Ponesrečenca so prenesli v Bazovico, kjer ju je nadporočnik g. Ertl s pomočjo sanitete za silo obvezal, nato pa je naročil avtomobil iz Trsta, kamor so ju prepeljali v bolnišnico. Zdravnik je pri Kokalju dognal smrt; četovodja J. Dietz se pa bori s smrtjo. Moštvo je ta nesreča globoko pretresla.

Sedanja vojska in abstinenca. Lahko rečemo: Sedanja svetovna vojska je zmagoslavje abstinence. Vojskujoč se države spregledujejo in s svojimi odredbami dokazujejo, da alkohol ni kaj prida, abstinenca pa da je rešilna, zmagovalna. Prvi je — takoj na začetku mobilizacije — prepovedal alkohol dajati svoemu vojaštvu nemški cesar, ki je že dolgo čas velik zagovornik in pospeševalec abstinence. Takoj za njim je isto zaukazal car ruski. In potem — po dveh mesecih vojske — je tudi avstrijsko vojaško poveljstvo prepovedalo vojaštvu na bojišču vsako kapljo alkohola. Zdaj se slišijo glasovi s Fran-

coskega, da sta predsednik republike in mestni prefekt v Parizu prepovedal prodajo absinta. In zopet se sliši z Ruskega, da je prodaja žganja — ki je državni monopol — popolnoma ustavljena in odpravljena. Abstinentna organizacija pa je to priliko porabila in vložila prošnjo, naj ta prepoved velja za vedno. In car je menda obljubil, da se bo to zgodilo. Tako vsaj smo čitali po listih. Nemški cesar se pa v času vojske, kakor tudi že prej, zopet ni zopet oglašal zoper alkohol. Pa recite, da to ni zmagoslavje abstinence, ki si osvaja državo za državo ali vsaj armado za armado vojskujočih se držav! Kaj so te prepovedi drugega kakor dokaz, in sicer silen dokaz, kakó malovredna je alkohol in kakó neprecenljive vrednosti je abstinenca. Vojska stavi na človeka najvišje zahteve glede telesa in duha vojakov. V vojski je treba zbrati vse telesne in dušne moči, da se obvlada nasprotnik. Moč in pogum, previdnost in vztrajnost, to so lastnosti, v vojski nadvse potrebne. Časih so mislili, da te potrebne lastnosti vojniki pomnoži in poostri alkohol, in zato so jim dajali ali vsaj dovoljevali pred bitko piti. To je bilo takrat, ko je veljala in vladala še stara vera o alkoholu in o njega čudotvornih močeh. Zdaj so prišli do prepričanja, da je ravno narobe res. Ne pijača, ampak zdržnost od pijače dela takak čuda. In kakó so prišli do tega prepričanja? Najbrž ne samo iz knjiž, ampak tudi po lastnih skušnjah. Videli so, kaj dela pijača in kaj dela zdržnost, in ukazali so: Proč z alkoholom! To je dragocena pridobitev te vojske. In na tej pridobitvi se mora delati dalje, da se osvobodi ljudstvo, oziroma človeštvo tega moderne trinoga.

O Galiciji piše Tomaž Grom iz Stare Vrhnike svojemu prijatelju sledeče: Galicija je velika. Povsod skoraj samo polje in le malo gozdov in travnikov. Polje je posejano s pšenico, krompirjem in peso, drugega ne dobiš veliko. Koruze, repe in tem podobnih sadežev ne dobiš veliko. Krompirja je posebno veliko, tako da ga skuhamo vsak dan dvakrat. Dokler bo krompir, ne bomo lačni, kadar bo pa krompirja zmanjkalo, bo pa boli slaba. — Ljudstvo je revno, ker je odvisno od judov in bogatašev. Gostilne in trgovine imajo samo judje v rokah. Vsako stvar, kar je za kunit ali za prodat, mora imeti jud v rokah, ki dela potem kar hoče. Zadnjič sem bil v mestu. Stopim v gostilno, ki je bila seveda judovska. Dobiti ni bilo drugega nego rum. Pa kakšen! Najslabši, ki se na svetu sploh dobi. Vprašam, koliko stane. Odgovori mi star jud: 4 krone pol litra! Obrnem se in grem ven. Od tega časa ne vprašam za nobeno stvar več, ker se tudi nič ne dobi. Navezani smo samo na našo menažo in krompir. — Ljudje so oblečeni samo v domače cunje, v katerih seveda ne manjka živalic. Jaz sem dosedaj še brez njih, kar prav lahko pogrešam. Poljedelsko orodje imajo, mislim, še Adamovo, tako je nerodno. Hiše so iz slame, vmes pa cestno blato. Cest in potov ni, sama zemlja. Kamor stopiš je blata do kolen. To je tista nesrečna Galicija, v kateri delamo pokoro in rešujemo domovino! — Prenočujemo ka-

mor pridemo: na prostem, na polju, travniku, na cesti; tudi na pokopališču smo že. S smrtjo smo se nekako pobotali, ker jo vidimo pri vsakem koraku. Tudi ni tako strašna, kakor bi človek mislil. En dan sem stal ob cesti in nekaj premišljeval, kar zaslisiš od daleč petje. Vedno bližje in bližje od gozda sem so prihajali glasovi: šumi, šumi, gozd zeleni, saj ne veš, kako je meni... Bili so fantje od 17. pešpolka. Za to pesmico pa se je oglašila druga: Rožice je na vrtu plela... To je bilo zadnje petje, kar sem ga slišal. Zdaj se ne sliši drugega kakor gromenje malih in velikih topov, prasketanje pušk in ropotanje vozov. O petju zdaj ni govora več. Ko pa končamo, bo spet zazvenela slovenska pesem! Takrat ko se vrnemo domov, ovenčani z lavorom, če ne bomo prej tam, kamor so namenjeni vsi Adamovi otroci, venčani s palmami...

»Mrtev« piše iz ruskega ujetništva. Anton Sufošnik iz spoštovane Sufošnikove hiše v Gornjih Jablanah piše iz ruskega ujetništva: Ljuba moja mati! Preden Vam kaj več pišem, Vas vse skupaj prav prisrčno pozdravim. Posebno Vas, ljuba mati! Poročam Vam, da sem še, hvala Bogu, ostal pri življenju. Dne 26. avgusta sem bil ujet in sedaj sem daleč notri v Rusiji. Zivljenje imamo bolj siromašno. To mi je najbolj težko, ker ne vem, kako dolgo bo to trpelo. Zima je že sedaj tukaj huda, kaj bo šel pozneje. Zdrav sem tudi še za silo, da bi bil tudi naprej. Kaj pa kaj doma počnete? Vsak dan mislim, kako je bilo doma in kako mi je zdaj. Pa naj bo kakor je volja božja, saj bo tudi to minilo! Samo, da bi ostal zdrav. To se mi še najboljše zdi, da smo trije domačini skupaj. M. iz Šikalj in pa V. J. (Omenjena dva sta bila tudi že med mrtvimi. Op. poroč.) Drugega Vam zdaj ne morem več pisati in tudi ne smem. Pišite mi hitro, če ste zdravi in kako je kaj doma. — Iz Sufošnikove hiše so trije bratje vojaki, četrti bo pa v kratkem oblekel vojaško suknjo. Anton, ki je pisal to pismo, že ni pisal od 18. avgusta; vsi so mislili, da je mrtev; zdaj jim je pa napravil veselje s tem pismom.

Čast takim fantom. V garnizijski bolnišnici v Ljubljani ležita dva Egipčana, sinova slovenskih mater. Sta uradnika banke v Aleksandriji. Nikdo ju ne bi iskal, tudi nista imela namena priti kdaj v Avstrijo, vendar, ko je klical cesar, sta šla, da stopita pod zastavo domovine. Mrzlo podnebje jima je nakopalo bolezen, bolna sta, če se kdo čudi, da sta prišla, se začudita, kako bi ne prišla, ker je klical cesar in smatrala to za svojo častno dolžnost. To naj bo zgled onim, ki se umikajo, če mogoče, vojni dolžnosti; to kaže, kako je zvesta slovenska kri Avstriji. Čudno je tudi, da poudarjata Egipčana, da sta Slovenca, a znata komaj par slovenskih besed. Zdaj se učita materinega jezika z veliko vnemo. Na Slovenskem je pa polno Slovencev, ki taje svoj jezik in svojo narodnost.

Miklavžovo darilo. Vojakom - ranjencem na Vrhniki je darovala šolska mladina na Drenovem griču: 1 vrečo

krompirja, 3 vreče repe, 1 vrečo zeljnatih glav, 1 vrečo jabolč in orehov, 500 cigaret in 51 hlebov maslenega kruha. Kruh je naredila in spekla brezplačno v prid ranjencem ga. Ivanka Oblak (Kalender) na Drenovem griču. Ga. Julija Kobal, vdova c. kr. višjesodnega svetnika pa je darovala 500 cigaret. Bog plačaj vsem blagim srcem!

Takole bomo šli nad Rusel Dne 29. novembra je bilo v Cajnkarcjevem mlinu v Klučarovcu pri Ormožu več fantov. 19letni delavec Ivan Gašparič je snel puško, ki je visela na steni in jo je, meneč, da ni nabita, nameril proti svojemu 17letnemu prijatelju Francu Meško, rekoč: »Poglej, takole bomo šli

lo Boga, naj potopi ladjo, če more. Morebiti bodo današnje strašne vojne naučile ljudi drugače govoriti. Ljubljanski župan dr. Tavčar je rekel zadnjo sredo na slavnostnem govoru na rogovžu: »Neskočno gorje je prišlo po božji previdnosti nad evropske narode.« — Strašna bogokletnost se je dogodila letos Vernih duš dan v porodniškem oddelku reške bolnišnice. Zdravnik dr. Grossich ml. (njegov oče je hrvaški renegat), ki je že pred več tedni zahteval, da se sveta razpela iz bolnice odpravijo, je zaklical, kazaje na križ: »Kaj je ta še vedno tukaj? Torej se tudi ve klanjate lesu?« Nato je zgrabil križ s podobo Kristovo in ga besen vr-

Naša mornarica na straži pred Belgradom.

na Rusel! Takoj nato pa je počilo. Meško je bil zadet na desnem sencu in je kmalu nato umrl.

Izzivanje kazni božje. V zadnji številki »Gorenjca« čitamo: Malo dni pred strašnim potresom, ki je pred leti porušil Mesino, je neki mesinski časopis pisal, naj jim Bambino (Jezušček) pošlje v dar potres. Pred kratkim je časopis v Barceloni prinesel sliko »Ecce homo«, na kateri je Jezus imel glavo anarhista Ferrerja. Na stenah morskega velikan »Titanika«, ki se je razbil ob ledeni gori in potopil, pa je bilo, kakor je pozneje prišlo v javnost, več bogokletnih izzivanj, v katerih se je poziva-

gel skozi vrata v tretjo sobo. Malo nato je v kirurški oddelku popadel skodelico z mlekom in jo vrgel v eno izmed usmiljenk z vzklikom: »Stara presica«. To je pisala v pismu ena izmed takrat navzočih porodnic.

Prošnja. Ivan Škerjanc, inf. reg. št. 27 je šel 16. avgusta iz Ljubljane na bojno polje in se o njem nič ne ve. Ako kdo kaj ve o njem, naj blagovoli sporočiti Mariji Škerjanec, Bizovik št. 44 pri Ljubljani.

Pogrešata-se od 1. oktobra: Josip Judnič, 27. ln. 11 komp., vojna pošta št. 48, Janez Repar, 97. pešpolk, 13. komp., vojna pošta št. 73. Če bi se najdel ome-

njenih kakšen tovariš ali prijatelj ter bi vedel kaj o pogrešanih, se najvljudnejše prosi, da bi poročal na naslov: Iv. Vertačnik ali Ana Repar, Soteska, pošta Straža, Dolenjsko.

Tri ali štiri vrste moke. Te dni se je poročalo, da sta se avstrijska in ogrska vlada sporazumeli glede najvišjih cen za žito in moko in glede enakomerne ureditve prometa mlevskih izdelkov. Kakor v Nemčiji, se bo tudi v Avstriji določile najvišje cene v raznih kronovinah posebej; glede načel te določitve je prišlo sedaj do sporazuma. Enakomerna ureditev prometa za moko se bo izvršila najbrže tako: V Avstriji in na Ogrskem je prišlo do sedaj od moke 0, sedem do osem vrst v promet. To se bo izpremenilo. Žito bodo zmleli v 3 ali 4 vrste moke. Težje je bilo za promet, da je bilo iz enega centa dobiti 7 do 8 vrst moke. Sedaj se bo to izenostavilo. Prometna ureditev mlevskih izdelkov je zamišljena tako-le: V bodoče naj se iz enega centa moke dobi več mlevskih izdelkov. Doslej jih je bilo 73 do 75 odstotkov, ostalo so bili otrobi. V bodoče se bo dobilo 80 odstotkov moke. Nadalje naj se uredi tako-le: Doslej je bilo mogoče moko čisto porabiti za kruh in pecivo. V bodoče bo pecivo vzeti samo 15 odstotkov čiste (nemešane) moke. To bo fino pecivo. Od ostalih 65 odstotkov moke se bo 15 odstotkov zmešalo po odstotkih s 30 odstotki ječmenove moke in 70 odstotki pšenične ali ržene moke. Ostalih 50 odstotkov se bo zmešalo z ječmenovo, koruzno in krompirjevo moko, tako da bodo ti dodatki dosegli 30 do 35 odstotkov.

Strašen potres na Grškem. Otok Leukas je dne 1. decembra grozno opustošil potres. Gorovje Gekulija se je v daljavi 3 km sesedlo. Valovi Jonskega morja so vdrli v dolino Kalamici in so poplavlili 50 hektarov zemlje. Na raznih točkah otoka so nastali griči. Človeških žrtev potresa je bilo: 23 mrtvi, 50 ranjenih. Samo v mestu Leukasu znaša škoda en milijon K.

Nov most čez Sočo. V Zagraju se je napravil čez Sočo nov most, ki je stal 700.000 K. Blagoslovil ga je 1. decembra goriški nadškof dr. Sedej v pričo obilnega občinstva.

Oddajanje trt spomladi 1915. Kakor prejšnja leta se bodo tudi spomladi leta 1915. oddajali iz državnih zalog vinorejcem ameriški ključ (reznice) in korenjaki (bifle, sajenske). Cene in dobavne pogoje je razvideti iz dotičnih po občinah objavljenih razglasov. Prosilci za ključ, korenjake ali cepilke se morajo zglasiti pri občinskem uradu najpozneje do 10. decembra 1914 ter ob enem navesti, koliko in kakšnih trt potrebujejo. Prijave za trte križanke (hibride ali mešanke) je vložiti najpozneje do 20. decembra 1914 naravnost pri c. kr. vinarskem nadzorniku Bohuslavu Skalickyju v Novem mestu.

Deželni odbor kranjski je povodom 66 letnice cesarjevega vladanja iz deželnih sredstev naklonil: 3000 K za vojno preskrbo, 3000 K za božično darilo vojakom v

fronti in 1000 K za božičnice ranjenim in bolnim vojakom v bolnicah.

Poštnine prosto pošiljanje zavojev z darovi ljubezni vojnemu preskrbovalnemu uradu in njegovim zbiralnikom dovoljuje zdaj kakor državne železnice tudi poštna uprava za zavoje do 20 kg, ki vsebujejo osobito toplo obleko za vojake na bojišču. Pod istimi pogoji se tudi lahko druge stvari pošiljajo ranjenim in bolnim vojakom poštne prosto v bolnišnice.

Umor. Rozalka Kremžar, doma iz Jablanskih lazov pri Šmartnem, je našla v sredo, dne 2. decembra, svojo sestro umorjeno v nekem jarku poleg vasi Slatine. Marijo Kremžar so pogrešali že od pretekle nedelje sem. Zadnjič so jo videli v nedeljo popoldne ob 5. uri, ko je šla v spremstvu nekega fanta domov v Jablanico. Fanta so zaprli, ker ga dolže umora iz ljubosumnosti. Marija Kremžar je bila 22 let stara dekle šivilja čedne zunanosti. Poleg nje v jarku so našli na veji njen rožni venec. Na vratu je imela velike rane. Morilec jo je moral s ceste potegniti v bližnji jarek.

— Proti prodaji živine. Osrednja vlada je izdala razglas, ki izvaja: Med vojsko se je pokazalo, da kmetje svojo živino v neopravičljivem strahu v zelo velikih množinah pošiljajo na dunajski živinski semenj. Poljedelsko ministrstvo je izdalo že začetkom oktobra vsem političnim deželnim oblastem odlok, ki svari take po strahu provzročene prodaje take živine, ki še ni za klanje sposobna, ker ni za to nikaškega povoda in ker bi lahko usodno škodovala domači živinoreji. Deželnim vladam se je istočasno naročilo, da morajo skrbeti za to, da se tiste osebe, ki širijo med kmeti razburljive vesti samo zato, da bi prodajali iz strahu, naznanijo sodiščem, da jih kaznujejo, kakor zaslužijo. Ker se je prignalo zadnje čase na dunajski živinski semenj zopet živino, ki še ni za klanje sposobna, se zopet opozarja na zgoraj navedeni odlok.

— Kdor želi poslati našim domačim vojakom na bojnem polju toplo obleko (sviter, čepico, rokavice, nogavice, zapestnike), tobaka, cigaret, cigar, užigalic, pip, cigaretnega popirja, čokolade, prepečenca, čaja, sladkorja, ruma, naj pošlje paket dobro zavrt z natančnim naslovom na paketu, in sicer za vojake 27. črnovojniškega polka najkasneje do 8. decembra v deželni dvorec v Ljubljano, za vojake 17. pešpolka najkasneje do 12. decembra v deželni dvorec v Ljubljano, za 3. in 4. stotnijo 29. črnovojniškega bataljona pa do 13. decembra tudi v deželni dvorec v Ljubljano. — Pošiljatve se bodo v dvorcu uredile in skupno odposlale. Preko zgoraj določenih dni se ničesar več ne more sprejemati.

— Sestra srbskega kralja umrla. V svoji vili v Peggau je umrla v četrtek ob 3. uri popoldne 82 letna Poliksena Prešern. Rajnica je bila sestra srbskega kralja Petra, poročena je bila z odvetnikom dr. Alfredom Prešernom, a je že več let živela ločena od njega. Ko je izbruhnila vojna s Srbijo, so proti njej uvedli preiskavo, ki je pa ostala brezuspešna. Pokopali so jo danes popoldne ob 5. uri v Peggau.

— Pošiljanje denarja vojnim ujetnikom. S 1. decembrom se more pošiljati denar po poštni nakaznici avstrijskim voj-

nim ujetnikom, ki se nahajajo v ujetništvu na Francoskem, Angleškem, v Rusiji in v Srbiji, in sicer v najvišjem znesku do 800 frankov (1 frank = 95 vinarjev). Te poštne nakaznice so poštne proste.

Junaško življenje je izdihnil za blagor domovine na severnem bojišču 21 letni topničar Ivan Podboj, sin nesrečne Podbojeve rodbine iz Adamovega pri Velikih Laščah, od katere je vojska zahtevala že drugo žrtev. 1. septembra je padel blagi profesor, poročnik Štefan, 26. oktobra družin edini sin Ivan. Odlični rodbini naše odkrito sožalje, vnetemu družbeniku Marijnemu, vrlemu Orlu in članu naših društev mirni pokoj do svidenja pri Gospodu vojnih trum.

Pozdrav so nam poslali slovenski fantje, ki so v Pulju pri c. kr. trdnjaskemu topničarskemu polku št. 4., 8. stotnija. Pozdrav se glasi: Podpisani vljudno prosimo, da objavite v Vašem cenjenem listu sledeče vrstice: Tudi mi se spominjamo naše ljube Kranjske in pri tej priliki pošiljamo mnogo pozdravov naši Gorejski, posebno pa našim vrlim Gorenjкам od hrabrih Gorenjcev, ki branijo domovino ob obali modre Adrije. Zdravstvuj gorenjska stran! Slede podpisi.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica
Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6
(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, za katero jamči dežela Kranjska, in jih obrestuje po 4¹/₂% brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Dopisi.

Iz Šmartna pri Litiji. Infanterist 17. pešpolka Jožef Bajc iz Liberge je pisal te dni staršem, da se kot ranjenec nahaja v ruskem ujetništvu v Monopolju. Starši, ki niso od njega dobili od 26. avgusta nobenega poročila, so mislili, da je mrtel. Tako je zopet eden oživel. — Starši poddesetnika Ivana Pečnika 17. pešpolka, 8. stotnija, iz St. Vida nad Ljubljano, so dobili neko poročilo, da se baje nahaja v ruskem ujetništvu, isti se nahaja v seznamu izgub v št. 21. kot mrtel. Ako bi kdo kaj vedel o njem, naj blagovoli sporočiti na županstvo Šmartno pri Litiji.

Zagorje na Pivki. Umrl je po kratki bolezni Blaž Šabec, oče odličnega našega somišljenika, ki je v vojni. Slučajno je dobil za par ur dopust, ki bi ga rad preživel med svojimi dragimi. Ko

pa pride domu, dobi svojega očeta na mrtvaškem odru. Pač žalostno svidenje! — Dne 2. decembra je priredila naša šolska mladina skromno, a dostojno in lepo slovesnost v proslavo Njegovega Veličanstva. Nastopali so naši mali govorniki ter prav dobro rešili svojo nalogo. — Naš občinski odbor je v svoji zadnji seji sklenil, da se povišajo občinske doklade od 28 na 55. To je pri sedanjih draginjah vendar malo preveč. Kakšna baharija je bila spomladi, kako so majhne doklade, zdaj pa tako povišanje, ko se ni prav nič naradilo. Bo treba pač nove može poslati v občinski odbor. Ljudem se počasi odpirajo oči.

Žiri. Pri nas se je ustanovil odbor za preskrbo beguncev, bivajočih v naši občini, kateremu stoji na čelu g. župan F. Petrič. — Odbor si je izvolil posebni ženski pododbor z gospo M. Lengerjevo kot predsednico. — Namen celi napravi je, po možnosti olajšati tukajšnjim beguncem njihovo stanje, poskrbeti jim potrebne zimske obleke, drva in zadostne hrane, ker državna podpora je le pičla za vse potrebe. Naprava je vredna od strani občinstva kar največje podpore ter jo priporočamo. Darila v denarju ali naturalijah je izročiti tajniku in blagajniku glavnega odbora g. kaplanu Jos. Fröhlichu. Darila se bodo izkazala v časopisju. Begunci so večinoma Poljaki iz Lvova ter Dalmatinci iz okolice Kotorja. Zlasti Poljaki so pridni ljudje, ki se ne sramujejo, dasi meščani, prijeti za navadna dela. Tudi v verskem oziru dajejo dober vzgled. Poskrbimo jim za kar mogoče prijetno bivanje med nami. — Zadnje adventno nedeljo ob 9. uri bo blagoslovil g. monsignor dekan M. Arko pri nas nove orgle, delo g. Milavca. Toliko že danes lahko rečemo, da so orgle ene največjih in najmočnejših na Kranjskem. Prvič bo igral nanje g. regenschori ljubljanske stolnice Stan-ko Premrl.

Žiri. Podpisani se najiskreneje zahvaljuje občanom žirovskim za velikodušni božični dar našim vojakom v znesku do 400 kron, kakor tudi občinskim odbornikom, ki so to svoto nabrali. Franc Petrič, župan.

Žužemberk. V župnišču je umrla pretečeni mesec stara deklica Mica, ki je služila pri g. dekanu okoli 40 let. Zjutraj je prejela sv. zakramente popolnoma zdrava; popoldan se je pa zgrudila sredi dela na tla in se ni nič več zavedla. Naj počiva v Bogu! — Begunec, Poljakov in Rusinov, je v fari nekaj nad 70, povečini mladeniči okoli 17 let stari in pa dekleta krog 20. leta. Nekaj jih je tudi starejših. Razdelili so jih po hišah, pa bi bili rajše skup, kakor so bili na Pruskem, kamor so hodili vsako leto delat na obširna graščinska polja. Zdi se, da jih skupno delo bolj veseli. — Dva mladeniča vojaka je že pokosila smrtna kosa, koliko se je dosedaj zvedelo. Za enim so poslali staršem rožni venec, ki ga je imel pri sebi. Škoda pridnega in pametnega fanta.

Moravče. Junaške smrti je umrl na južnem bojišču dne 7. oktobra pri Čardaku v Bosni Jakob Tonin (Korent) iz Straže. Naj mu svetijo večna luč. — Iz ruskega ujetništva je pisal Franc Vidic (Brigelj) iz Hrastnika, o katerem se je že davno govo-

rilo, da so ga mrtvega videli. Nahaja se v Gorad Jelabga, gubernija Vlaška. V svojem pismu omenja, da jim ni dovoljeno veliko pisati. — Ranjenci: Karol in Franc Kokalj (Gmajnarjeva) iz vasi Štancelaze, Janez Čebela (Tomažekov) iz Dešna (v roko), Franc Avbelj iz Gor. Kosez, Franc Majdič (Pelin) iz Hrastnika ima prestreljeno uho, France Šinkovec (kovač) iz Dol (v roko).

Gospodarske vesti.

Podpisovanje vojnega posojila je dokazalo, da je v naši državi še veliko denarja. Na kmetih niso posebno podpisovali, ker se denar lahko doma porabi. Nespametno je pa, da mnogi denar doma tiščijo, mesto da bi ga v hranilnice naložili. Nekateri so prepričani, da bo država posegla po naloženem denarju in bodo vlagatelji vse izgubili.

Kako je to nespametno! Saj nismo sovražniki, ampak prosti državljani! Država ima zdaj denarja zadosti. Ko bi ga pa tudi ne imela, ga ne bo nikdar hranilnicam vzela. Le nosi brez skrbi svoje prihranke v domačo hranilnico. Kmetje imamo sami zadosti potreb in nam ni treba skrbeti za mestne hranilnice. Kmečki denar naj vedno doma ostane.

Čudno se je marsikomu zdelo, da so se v zadnjem času tako podražile vse stvari, ki čez morje pridejo. Nekaj že ovira angleško brodovje. Toda mnogo prekomorskega blaga dobimo čez Italijo. Na svetovnem trgu so mislili, da naš denar ni zdaj nič več vreden. Pred vojsko se je za 95 K naše veljave dobilo 100 laških lir. Zdaj hočejo Lahji za 100 lir 112 kron. Turšice velja v Reki 32 K, na Ogrskem pa boljša le 26 K 100 kg. To se pravi po domače, da mislijo Lahji, da je naš denar zdaj manj vreden. Morebiti jim zadnje državno posojilo dokazuje, da je Avstrija gospodarsko prav močna država.

Na Nemškem so prepričani, da bo nazadnje krompir najboljpomagal, da bodo sovražnika premagali. Krompir! Prav gotovo. Zmanjkati jim zna žita, toda zaloge krompirja so jako velike. Krompirjevo moko rabijo za kruh in živež. Torej bo krompir pomagal, da ostanejo vojaki in ljudstvo v moči do konca. Ko bi jim hrane zmanjkalo, bi bilo vse izgubljeno. Škoda, da se še pri nas vlada bolj ne briga za nove sušilnice krompirja. V Šleziji je neki trgovec nakupil prav veliko krompirja in mislil, kako ga bo spomladi drago prodal. Vojaška oblast mu je vsega zaplenila in plačala 100 kg menda po 4 K 60 h. Dobiček je šel po vodi. V severnih deželah so dobila županstva ukaz, da morajo dati določene množine pšenice, rži, ječmena in ovsa za vojno upravo. Županstvu se določi množina, katero bo morala vsaka občina dati do dne 15. marca 1915. Plačala se bo pšenica (za 100 kg) 31 K, za rž 22 K, za ječmen 19 K 10 h, za oves 19 K. Pšenica mora tehtati 100 litrov najmanj 73 kg, rž 69 kg, ječmen 59 K, oves 41 kg. Vse žito, katero zahteva vojna uprava, bi bilo vredno okoli 50 milijonov kron. Pri nas ni o tem še nič slišati. Kako naj bi pri nas dali, ko še sami ni-

mamo za svoje potrebe. Sicer pa mnoge gospodarje ukaz sam izgovarja. Ta pravi, da morajo lastniki dati žito. Kdor pa nima, ni lastnik, če je prav poprej imel. Tako vsaj razlaga znani jurist baron Härdtl. Skljuje se vsak lahko na zakon z dne 26. decembra 1913, drž. zak. št. 236, § 73. Torej nobenemu ni treba kupiti, če sam nima zadosti. Naj vzame vojaštvo malo več žita na Ogrskem, kjer imajo še zelo velike zaloge. Prejšnja leta so vedno zahtevali, naj se odpravi carina na žito. Ob vojski so jo odpravili. Cena pšenici je še isti dan poskočila za 80 h. To je gotovo zadostni dokaz, da carina ni vzrok visokih cen. Carina je odpravljena, cene vendar gredo kvišku.

»Domoljub« je enkrat omenil, da naj bi mlinarji pošteno računali ob tem hudem pomanjkanju. Nekateri poštene mlinarji so bili razžaljeni, češ, da jim je očital sleparstvo. Jemali so vedno le deseti del prinesenega žita. To je pošteno. Zoper take mlinarje in poštenjake se ni še nobeden pri-tožil. Teh »Domoljub« ni grajal. Toda poznamo kraje, kjer se navadno vzame ena tretjina ali pa še več. Kako prav bi bilo, da bi se enkrat tudi za mlinarja vpeljala tarifa. V sedanjih časih bi imeli zadosti 8 odstotkov, radi bi jim pa dali tudi 10 odstotkov. Še boljše bi bilo, da bi se mlenje lahko tudi v denarju plačalo: 1 mernik pšenice — dvojno moko a 1 K, zmes 60 h. Mlinarji in ljudje bi bili zadovoljni. Ko bi se vpeljala stroga tarifa, bi sama Dolenjska s preostalim žitom prav lahko preživela celo Ljubljano.

Pri izbruhu vojske se je živina zelo pocenila. Vse je hotelo prodati. Še hujše, kakor pri nas, je bilo na Nemškem. Prav pogosto se je primerilo, da je sam gospodar pobil vse mlade pujske, katere mu je svinja skotila, ker se jih ni upal preživiti. Drugi so jih nabasali v vreče, kakor mlade mucke, in jih nesli v bližnjo reko potopiti. Mnogi so prodali breje svinje, ki so večkrat na poti v mesnico imele mladiče, včasih tudi na železnici. Pri nas še ni tako hudo postalo, dasiravno niso imeli mladič posebnih cen. Zdaj se zopet boljše, ker gredo cene goveji živini in prašičev vedno naprej. Debele prašiče plačujejo že 1 K 20 h do 1 K 30 h, vole 1 K do 1 K 10 h, če so prav lepi. Cena bo gotovo šla še kvišku. Naši ljudje veliko prenašlo prodajajo. Vsaki dan gre na tisoče živali iz dežele. Ko bo cena najvišja, ne bo kaj prodati. Najbolj raste v ceni fižol. Zdaj plačujejo za 100 kg že do 56 K. Ne prodajajte preveč, če ne bo doma zmanjkalo.

7a naše gospodinje.

ZDRAVJE.

Noge so oslabele po bolezni. Deni pest sinkinega semena v pol litra belega vina. Ko je stalo 24 ur, utiraj s tem vinom noge.

Ako zateče večkrat glava. Deni v pol litra belega vina pest korenčka in jemlji trikrat na dan po žlički.

Balzam zoper napetost. Kupi v drogeriji 5 g encijana, 6 g rabarbare, 5 g mire, 5 g rasapovrile, 5 g udovarja, 5 g gvajakovega lesa, 5 g terjaka, 10 g sladkega janeža, zalij z vodo, da sega voda za štiri prste nad rožami, kuhaj dve uri, precedi in primešaj, dokler je gorko, 45 g medu in spravi v steklenico. Steklenico oplahni poprej s špiritom ali pa vlij v balzam dve žlici špirta, ki brani, da se balzam ne pokvari. Jemlji dvakrat na dan po žlički.

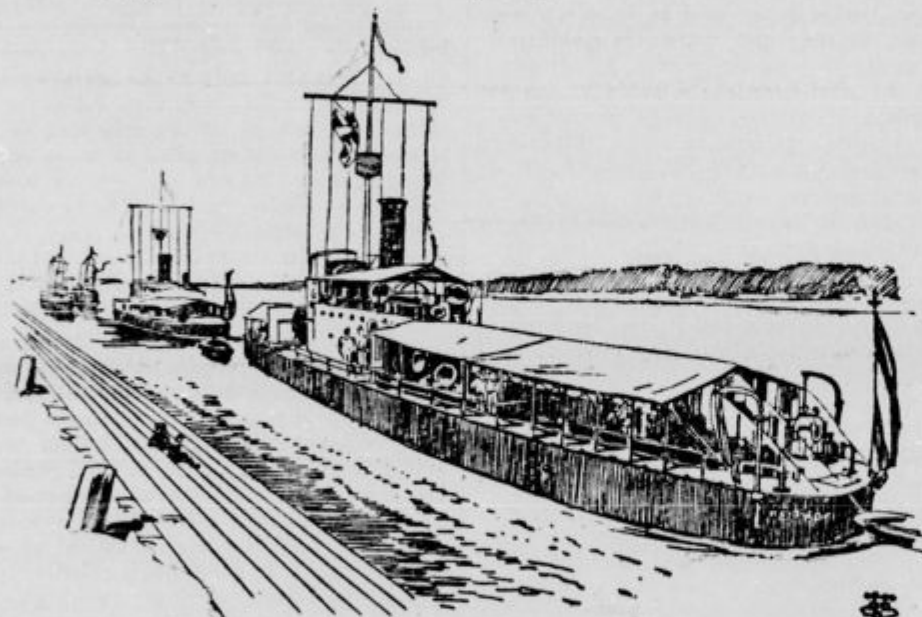
Zoper udnico. Vrzi na žrjavico pest lovendeljevega semena in pest mrtnikovčeve smole, raztegni na dveh stolah volneno odejo in postavi žrjavico pod njo. Ko je odeja gorka, zavij bolnega vanjo in ga pokrij, da se izpoti.

Ščipanje ali suha griza. Speci kutine, zmešaj jo z gorkim pepelom in deni gorko na trebuh. Poleg tega užij nekaj žlic vina, na katerem se je kuhala kutina. Je ščipanje od vetrov, tedaj vlij tri žlice laškega olja, stresj v zmes nekaj stolčenih poprovih zrn in izpij gorko.

Za prisadne ozeblino stolci 25 g galuna, 3 g šiske, 3 g vinskega kamna in kuhaj na jesihi, dokler se ne pokuha za polovico, potem prilij ravno toliko dobrega žganja in precedi skozi filtrirko. Kuha se na zaprtem ognju, kadar prilivaš žganje, odstavi od ognja, kadar greješ, deni posodo v toplo vodo, da se segreje v vodi. Namочи v gorko platneno krpo in zavij ali obloži prisadno ozeblino. To izčisti in pozdravi, če je še čas.

Koža na licih je občutljiva, volnene kape (kape za sneg) odrgnejo lica. Koštrunov loj raztopi in prevri na njem žajbelja in malo prisadnega ali mandeljevega olja in maži lica. Kapo pa podloži okrog lica z mehkim starim platnom ali svilo, volno je treba pri tem malo nategniti, namreč toliko, kolikor se raztegne na glavi.

Za otiske od sedla ali od oprave po živini sežgi skorjo kruha, stolci jo, potresi na debelo na otiske in zaveži. Čez tri dni bo dobro. Tudi štupa žgane kave je dobra.

Avstro-ogrška bojna flotila na Donavi.

Božjastne otroke koplji v izkuhi malarne dušice in vrbinoga luba. Štiri pesti obojega vkup na 10 litrov vode.

Na otiske in zvinjene ude deni gorek obkladek pšeničnih otrob, kuhanih na hudem vinskem jesihi. Ko se posuši obkladek, deni novega, dokler ne mine bolečina.

Ozebljene ude obloži z gorko na mehko pečeno repo, ki pa mora biti pečena v lesnem pepelu. Repa stoji lahko cel dan na ozebku. Če ni še dobro, deni novo. Potem napravi mazilo iz enakih delov voska koštrunovega loja, lorberjevega olja in žganja in par žlic prisadnega olja (janeževega olja). S tem maži vsak dan ozebljen ud ali ga zavij v krpo, namazano z mazilom. Tudi kuhana gnila jabolka vzamejo iz ozeblin, če jih narežeš gorke. Ozeblin varujejo nogavice in rokavice iz zajčje dlake. Razpokane boleče ozeblino maži s praprotnim sokom ali umivaj v praprotni izkuhi. Jako dobro je mazilo svinjske masti ali surovega masla, na katerem je prevela mlada ozimina.

Krvomoča. Stolci pest luštrkove in pest janeževe korenine, pest brinjevih jagod in trikrat toliko starega sla, naredi za oreh velike bobe in dajaj živini trikrat na dan.

Živina je napeta. Razreži dve glavici česna in prevrej na litru mleka, izlij v drugo posodo, pokrij z deščico in postavi v hlev. Tega mleka daj živini vsake četrt ure četrt litra, pa ji bo kmalu odleglo. Pomaga tudi, če ji vlivaš črne kave, na kateri se je kuhala kumina. Ako prebavlja živina slabo, daj ji nekaj dni zaporedoma gori omenjenega mleka.

KUHINJA.

Ocvirkov jabolčni zavitek. Sesekljaj ocvirke kolikor moreš na drobno in zamesi z ocvirki kolikor je upijajo. Potem razvaljaj na debelo, potresi z jabolčnimi rezanci, potrosi s sekljanim peteršiljem. Ko je spečeno, potrosi s sladkorjem. Za štiri osebe za dve pesti ocvirkov in deset srednjih jabolč.

Ocvirkov zavitek za juho. Zamesi testo kakor za navadni zavitek, razvaljaj ga, namочи z jajcem in potresi z razsekljanimi ocvirki; prideni tudi malo drobnjaka. Potem zavij in speci, razreži in deni na juho.

Ocvirkova potica ali špehovka. Naredi dobro kvašeno testo, razvaljaj, namaži debelo z jajci in potresi debelo z razsekljanimi ocvirki, zavij in speci. Vrh namaži s smetano. Sladkorja in sladkorne skorje ni treba, to kviri samo okus. Taka špehovka je res slastna.

Mesna juha je dosti boljša z juho prejnega dne. Ker ne ostaja vsakomu take juhe, prekuhaj kar je ostalo (kosti, zelenjava), precedi in zalij s tem drugi dan. Tudi blaža je boljša, če jo zaliješ s to prekuho.

Zmesni kruh. Nemška gospodinja piše, da je spekla zelo okusen kruh iz te snovi: 50 delov ržene moke, 30 delov ječmeneve in 20 delov krompirja. Rženo in ječmenovo moko precej in zmešaj. Krompir zribli in pretlači in zmešaj s tretjino moke, potem zamesi s kvasom in mlačno vodo testo iz krompirja, drugi dve tretjini moke pa pusti. Testo vzhaja 12 ur na toplem kraju, potem posoli in prigneti moko, ki je ostala, deni tudi kumine v testo, pusti vzhajati dve uri in speci. Kruh ostane dalj časa svež kakor če je iz same rži in pride dosti ceneje.

Kosti vrže dosti gospodinja v smeti, ker se ji zdi sitno spravljati jih za prodajo. To je potrata. Kost, ki je ostala od jedi stolci in daj kuretini; bo posebno krepka po nji in legla bo rada jajca. Ožgi kost v žrjavici in stolci, je zdravilo in krepilo za otroke, za kuretino in drugo živino in izvrstno gnojilo za cvetke v loncih in drugod.

RAZNO.

Tobačni pepel je dober za kopanje ušive živine, za zalivanje ušivih rastlin, za pranje ponošenih moških oblek in za gnojenje. Za kopanje in zalivanje kuhaj osminsko litra pepela na liter vode.

Konec smodk porabi za pranje ponošene črne moške obleke in klobukov. Na pol litra vode naj pride osminsko litra tobaka. Obleko položi na mizo, namочи krtačo in krtači po dlaki ali niti od vratu do pasu navzdol, potem obesi v senco, da izgubi duh in da se posuši. Klobuka ne smeš preveč zmočiti, krtači ga lepo po dlaki, otri ga s čistim robcem, obesi ga na žebelj in skrtči suhega zopet.

Skrivljena deščica se zravna, če jo zaviješ v mokro cunj.

Svilene robce operi v ruskem čaju, izplahni v oslajenem žganju, zavij v čisto ruho in pogladi.

Po novi posodi dobi jed rada duh. Kuhaj prvič krompir v oblicah.

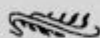
Zid je moker. Zmešaj 90 delov stolčene opeke in 8 delov sinčene gladine z lanenim oljem. To namaži gosto na steno; v treh do štirih dneh se strdi in ne prepušča nobene vlage.

Zid iz opeke se ne napije mokrote. Raztopi 200 g galuna na 4 litre kropa in 300 g mila na 1 liter kropa, vsako posebej. Zid mora biti čist in suh, zrak topel, toda ne več kot 10 stopinj C. Milnica mora biti vrela, galunovica sme biti topla od 10 do

17 stopinj. Namoči čopič v milnico in pomaži zid. Ko se je osušil, namoči čopič v galun in namaži s tem. Tako ponavljaj, dokler vidiš, da ne pije zid več mokrote.

Družine naših vojakov

tudi sedaj ne pozabijo, skrbeti za one svojce, ki se nahajajo na bojnem polju ali pa po bolnicah. Mnogo dohaja sedaj naročil, naj lekarna naravnost na vojno-poštne naslove pošlje Fellerjev dobrodišeči fluid iz rastlinskih esenc z znamko „Elza-fluid“, ki je priznano sredstvo proti revmatičnim bolečinam, prehlajenju, slabim posledicam vsled vlage, utrujenosti vsled dolgih maršev in proti krčem. Lekarnarju Fellerju pa radi mnogih naročil ni mogoče pošiljati naravnost vojakom in je vsled tega priporočljivo, da cenj, bralcu fluid sami naroče na svoje naslove in pa potem v zabojskih ali pa dvojnih pismih sami dalje pošljejo. Zvaljeni papir in tesna volna za dvojnata pisma se prilagata brezplačno. — 12 steklenic stane poštne prosto 6 K, 48 steklenic 20 K prosto poštne pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elza trg št. 16 (Hrvatska). Fellerjeve želodec krepujoče kroglice, z znamko „Elza-kroglice“ 6 skatljice poštne prosto 4 K 40 vin. 3230

Kolera.

(Dalje.)

Šele meseca oktobra l. 1836. je prišla kolera v Monakovo, kjer pa niso pozapri okuženih hiš in ne ločili zdravih od bolnih, temveč se omejili samo na lajšanje boleti bolnih in na skrb za bolnike. Navzlic temu je kolera v Monakovem prej prenehala kakor v mestih, ki so bila zaprta in se ni razširila po Bavarski, kakor so mnogi prorokovali.

Kar se je pokazalo pri prvi evropski epidemiji, se je ponavljalo tudi pri naslednjih pohodih kolere po Evropi: vedno so se našla mesta in kraji, katerih se je kolera ognila, čeprav je krog in krog njih divjala in čeprav so iz okuženih krajev izseljenci v množicah prihajali v te kraje.

Pri vseh izbruhih kolere je bilo od te kuge dosedaj še vedno popolnoma prizanešeno sledečim krajem: V Aziji severni Sibiriji in Kamčatki; v Evropi Islandu, Färörim otokom, Hebridom, Šotlandiji, Orkneyskim otokom, Lapplandu in Finski; Norveški onstran gorovja; tudi v severni Rusiji je kolera šla samo mimo. Grenland-ska, Neufundlandija in severna Kanada še niso bile nikdar od kolere obiskane. Tudi v sosednji Ameriki je več krajev, katerim je kolera še vedno prizanesla. V južni Ameriki še ni bilo nikdar kolere v Venezueli, Chile, Patagoniji, Ognjeni zemlji in na Falklandskih otokih. V Afriki ni našla kolera za se ugodnih tal na Kapu in na vzhodnem obrežju. Centralna Afrika je do Sudan kolere prosta; prav tako zahodno obrežje južno od Rio Grande. Tudi Avstralija koleri ni pristopna. Celotna Andamani južno od bengalskega zaliva niso bili nikdar od kolere obiskani, dasi so sosednje Indije, kjer je kolera doma.

Mnogi so vsled tega mislili, da v te kraje zato ni bilo kolere, ker leže izven svetovnega prometa. Toda tako enostavna ta stvar ni. V domovini kolere, v Indiji, so kraji za kolero ugodni in zopet taki, ki so ji neugodni. Prav tako je na celem svetu

mnogo krajev, v katerih se nastani kolera za več let, kakor jih je mnogo, kjer kolera ne more najti ugodnih tal. V Perziji, Mezopotamiji, Egiptu v Rusiji gospodari kolera včasih po več let. So pa zopet kraji, kjer se ne more razviti, četudi je bila vanje že večkrat zanešana.

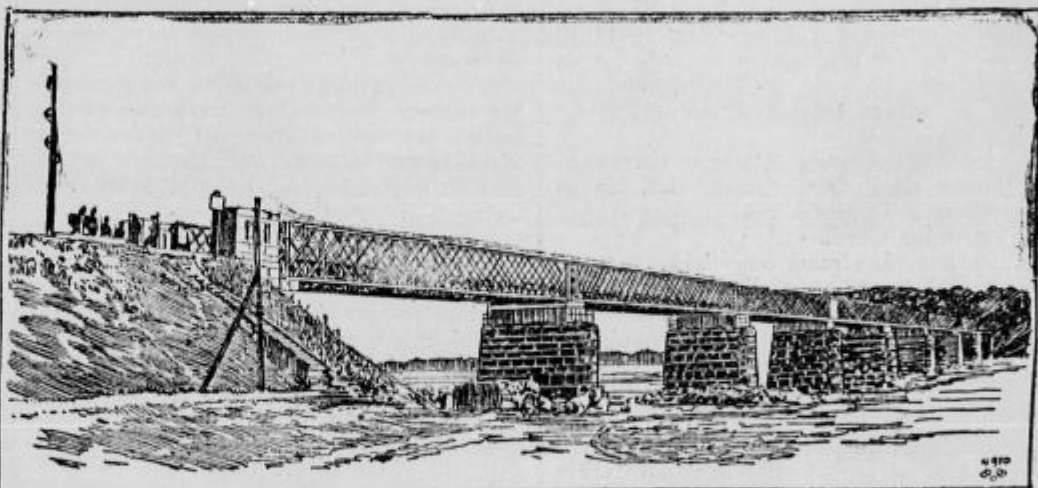
V Evropi so ostale kolere proste ob vseh epidemijah: Švica, Badeska, Virtemberška, južnovzhodni del Francije, velik del Grčije, Šotlandska. In celo v Franciji sami so se dobili okraji, v katerih tudi pri epidemijah l. 1832., 1845., 1873. kolera ni nikdar gospodarila.

Med zelo okuženimi kraji so se našla še vedno mesta, katerim je kolera prizanesla, četudi je v njih okolici zelo divjala. V Angliji n. pr. so kolere prosta sledeča mesta: Birmingham, Bith, Cheltenham, Leicester. Ta mesta so bila tudi ob najhujšem divjanju kolere po Angliji, brez tiste. Celotno Londonu samem so celi okraji, ki so bili ob epidemijah l. 1832. in 1852. »imuni« pred kolero. Od l. 1866. Anglije kolera ni več obiskala, dasi imajo ravno Angleži največ opraviti s kraji, kjer je kolera doma. Angleži so tudi zelo malo važnosti pola-

20.000 prebivalcev, ni trajala kolera delj kot šest tednov; v svetovnih mestih pa se je izgubila po dvanajsttedenskem gospodarenju. To se je izkazalo ob vseh velikih epidemijah. Ko kolera ugasne, nastane večmesečni odmor, potem se, ali zopet pojavi, ali pa izgine. To se je pokazalo tam, kjer so z raznimi obrambnimi sredstvi skušali kolero omejiti in pa tudi tam, kjer proti nji niso ničesar storili.

Vse, kar smo dosedaj povedali na podlagi izkušenj, mora pokazati vsakomur, da razširjenje kolere ni prav nič odvisno od ljudskega prometa. Že ob prvih evropskih epidemijah so zdravniki to spoznali in namesto raznih zaprtij in drugih predpisov začeli raje študirati, kakšni so pogoji, ki jih stavi kolera, da se more kot kuga razvijati.

Dejstvo, da se drži kolera raje nižin kot gorskih krajev, da sledi v mnogih slučajih natančno teku rek, in da se razširja tudi po slabih studencih in vodnjakih — ta dejstva so že l. 1834. vzbudila v nekaterih mnenje, da je seme kolere navezano na vodo. Drugi so pa iz dejstva, da tudi zaprtije ne ubranijo razširjenja kolere,

Na meji med našo državo in Srbijo.

gali na razne varstvene odredbe pred kolero.

V Franciji je kolere prosto mesto Lyon, katero so ob epidemijah zelo mnogoštevilno obiskovali begunci iz okuženih krajev. Tudi Versailles, ki leži v bližini za kolero zelo občutnega glavnega mesta Pariza, ne pozna te kuge.

Tudi v Nemčiji in Avstriji je polno mest, katerih kolera še ni nikdar obiskala.

Pa ne samo gotovi kraji in dežele omejujejo divjanje te kuge, temveč tudi čas vklepa kolero pod varstvo gotovih postav. Vsako leto ni za kolero ugodno, pa tudi ne vsak letni čas. V vročih krajih se pojavlja kolera navadno v poznem poletju; tudi v njeni domovini, v vzhodni Indiji se pojavlja kolera samo v gotovih letnih časih.

Izbruhi kolere trajajo v raznih krajih različno dolgo. V srednje velikih evropskih mestih je trajal kolera navadno 6 do 8 tednov. V posameznih hišah je vladal največ dva do tri tedne, če so te hiše razkuževali ali ne. V vaseh, ki so štejele krog 500 prebivalcev, je trajala kolera manj kot štiri tedne. V manjših mestih, ki so štela do

sklepali nato, da se nahaja seme kolere v zraku. Ko se je l. 1848. v Londonu kolera strašno razširila je profesor Snow izrečno povdarjal, da je kuga nastala vsled okuženja pitne vode.

Ta trditev je imela to dobro, da so začela angleška in tudi druga evropska mesta obračati pozornost na preskrbo dobre pitne vode. Trditev sama pa je bila napačna, kar je prof. Pettenkofer v Monakovem pozneje dokazal.

Vse kar se je moglo na podlagi mnogih študijev o koleri dognati, je kazalo na to, da je človek sicer raznašalec in razširjevalec kolere, njen pomnoževatelj in hranilec pa je zemlja. Prej omenjeni Pettenkofer je mnogo let proučeval kolero v Indiji in tudi drugod. Prišel je do zaključka, da mora imeti zemlja posebne lastnosti, da se zamore kot kolera ugodno razviti. Te lastnosti pa so: onesnažitev zemlje z človeškimi in živalskimi odpadki in sploh velika nesnaga. Poleg tega pa neka gotova, srednja mokrota.

V taki zemlji se seme kolere najbolj uspešno razvija.

(Dalje.)

Listek

Rekrut.

opisal Henrik Conseience.

(Dalje.)

Ni pa hvalil kovač vojaškega stanu iz nagajive zlobe, s tem je hotel samo potolažiti in bodriti svoje preplašene prijatelje, torej je ponavljal naprej in naprej:

»Vsak dan juhe in mesa! Denarja dosti, dobre pive kolikor hočeš! Lepa dekleta, ples, igra, borba — to vam je življenje! — Kaj veste vi o tem, kaj veste vi!«

Ali njegove besede so dosegle ravno nasproten učinek. Matere so se jokale še bolj, nekateri so se jezili in Katarina se ni mogla več vzdržati, nekaj v kovačevih besedah je ranilo njeno srce, stisnila je pest, skočila pred kovača in mu je molila pest grozeče pod nos:

»Fej kovač! — Sramota! — Vsi morajo postati pijanci kakoršen ste Vi. In izgubljene duše kakor so drugi potepuhi, ki se niso naučili pri vojakih drugega kakor nemarnega življenja in zapravljanja in kako se spravi svoje roditelje prezgodaj pod prst.«

Udarila je beseda. Mlinarjev sin je skočil kakor ris k drzni deklici, tisti hip so zagnali iz prve gručice klic:

»Gredo! Gredo!«

Zrak se je stresel od vriska in petja.

Izza lesa so prihajali naborniki, metali so klobuke v zrak v znak veselja, vsi so se obnašali kakor družba dobrovoljcev, ki se vrača iz sejma, glasni so zakrili molčeče, radost je zakrila žalost, kakor da bi bila sramota.

Sorodniki in prijatelji so jim hiteli naproti. Ded ni mogel tako hitro, Katarina ga je vlekla nestrpna za roko za seboj, ko pa je videla kako objemljejo matere in dekleta novince, je pustila deda in je tekla naprej — mahoma se je ustavila vsred ceste, kakor da je treščil vanjo mrtvoud, potem se je zazibala in se prijala in naslonila opotekaje se na drevo ob cesti. Naslonila je glavo nanj in se razjokala bridko.

Ded je prikoračil za njo in se začudil:

»Kaj ni Jana pri onih, da si se vstavila in da se jočeš?«

Katarina se je oklepala drevesa in vsklikala: »To je moja zadnja ura! Bog! moj Bog! — Glejte oče Jan! — Za drugimi prihaja — povešene glave — bled — malo živ — o ti moj revež ti!«

»Lahko da molči od veselja, Katarina, dušica!«

»Ah! — je vskliknila bolestno: Kako srečni ste oče, da nimate več dobrih oči!«

Jan je zapazil očeta in prihajal je počasi k njemu. Katarina mu ni šla nasproti, marveč je skrila svoj solzni obraz za drevo in je ihtela glasno. — Vnuk je prijel deda za roko, vzel je iz žepa številko in mu rekel hripavo:

»Oče, potegnil sem kratko!«

Nato je stopil k deklici za drevesom in se razjokal: »Katarina!... Katarina!«

— Več ni mogel pregovoriti — zaprlo mu je sapo.

Ded je bil tako prestrašen, da ni mogel ne besede ne misli. Stal je kakor ukopan, po licih so mu tekale kaplje, solza je pobijala solzo. Tako so stali molče, dokler ni jeknil Jan obupno: »O moja mati! — O moja uboga mati!« —

Ta obupni klic je vzbudil v Katarini močno pogumno dušo, ki je tugovala v negotovosti, pa je našla pogum ko ga je zahtevala dolžnost od nje. Vzvišeno čuvstvo te dolžnosti jo je vzdramilo iz omame njenega osebnega gorja in vrnil se ji je pogum, ki je bil sicer last njenega značaja, vzravnala se je, obrisala si je solze in rekla mirno:

»Prijatelj Jan, Bog je sklenil tako in njemu se ne smemo zoperstaviti. In ti ostaneš še leto dan doma, tačas se najde kaka pomoč. Pusti me, da grem naprej in da povem materi, da jo potolažim, kajti če ji pove kdo drugi to strašno novico bo to njena zadnja ura.«

In Katarina je odbrzela po bližnici, izginila je kmalu za gozdičem. Ded in vnuk sta sledila počasi po cesti. Za seboj sta slišal vriskanje in petje, ali bila sta preveč zatopljena v lastno žalost, da bi se ozirala na druge.

Ko so se približali domu sta jima prišla nasproti obe materi, Pavlek, Katarina in bela mačica — ženske so jokale, deček je vokal dasi ni vedel zakaj se gre in mačica je mijavkala, od kože je zalajal žalostno pes.

Hvaležno je pogledal Jan Katarino. Videl je na materinem licu poleg solza tudi medli žar upanja in vedel je kdo je razpihal pepel obupa. Potolažen je tekell odprtih rok v materin objem.

Nabor je bil pregnal in prestrašil ljubi tihi mir iz koč vdov — toda polagoma se je potolažil obup, vera in molitev sta blazila bol — tihi mir se je vrnil — saj je leto dolgo in božja milost velika.

II.

Ločitev.

Prišla je ura ločitve. Pred kočami stoji zali mladenič, palico popotnico na rami, culico na hrbtu. Mir njegovega obraza kaže na mir njegove duše, sicer tako žive oči se ozirajo počasi naokrog — srce pa mu utripa močno, prsa se mu dvigajo v težkem sopeniu. Trdo ga drži njegova mati za desnico. Uboga žena ne joče, nasmiha se sinu, da bi ga tolažila. Toda ta prisiljen in mučni smeh je bridkejši kakor vsaka glasna tožba in njena lica se tresejo od muke premagovanja.

Katarinina mati tolaži Pavleka, dokazuje in trdi mu, da se vrne Jan kmalu; toda deček je opazoval celo leto materino žalost in ve že, da je ta ločitev grozna nesreča zanje in se ne da potolažiti, vpije glasno: »Ne hodi Jan, ne hodi!«

Ded in Katarina dogotavljata v sobi zadnje priprave za pot. Katarina je izdoblila veliko luknjo v hleb kruha in je nabasala v luknjo surovega masla. S tem hlebom stopita oba pred vrata in obstaneta pri Janu.

Hlev je odprt, vol pogleduje žalostno svojega gospodarja, zamuka zdaj in zdaj

zategnjeno in boječe, kakor da bi razumela žival kaj se godi.

Vse je gotovo, rekrut odhaja.

Že je stisnil močnejše materino roko, že je zastavil nogo v korak — pa pogleda še enkrat okrog in objame s pogledom ljubezni ponižno koč, kjer je tekla njegova zibelka, pogleda travnike in grmovja, priče njegove srečne otročje dobe, pogleda uboge njive, orošene tolikokrat od njegovega potu. Nato pogleda vse svoje drage še enkrat po vrsti, pogleda jim v oči, pogleda celo volu, zvestemu tovarišu pri težkem delu — potem zakrije svoje oči z desnico in vzdihne skoraj neslišno:

»Ostanite z Bogom!«

Rekrut vzravna možko glavo, zamaha z lasmi, ki mu vise kakor močena griva po vratu in odide odločnega koraka. Toda... vsi gredo za njim. Ne, zdaj, tu, ga nočejo še pustiti. Tam na poti proti vasi visi ob lipi na križišču Marijina slika, Obesila jo je tam Katarina nekega lepega večera v majniku in Jan je stesal klop ob lipi za poklekanje pri molitvi — na tem svetem kraju, kjer je klečal vsakega dne ta ali oni izmed nju — tu naj zaveje iz njih ustnic zadnji tresoč se z Bogom... Že raste lipa pred očmi, že se dviga kol, kjer se održe srce od srca. Jan se pomika počasneje, liubeznjivo mu prigovarja mati:

»Sinek moj, Jan, ne pozabi nikdar kar ti sem naročevala: Imej vedno Boga pred očmi in ne opusti nikdar večerne molitve kadar se vležeš, dokler boš molil bo ostalo čisto tvoje srce; če bi se pa kdaj zgodilo, da bi to pozabil, misli drugi dan na me, tvojo mater, in ti boš zopet priden in dober, kajti vedi otrok moj, da je varen pred vsakim zalezovanjem hudega kdor misli na Boga in na svojo mater.«

(Dalje.)

Slike in črtice z bojišč.

CVI.

Junaki med umiranjem.

Neki angleški bojni poročevalec opisuje sledeči ginljiv prizor: V čakalnici nekega velikega pariškega kolo-dvora leži več ranjencev na slamni čakajo, da jih prepeljejo v bolnišnice. Eden med njimi strašno stoka. Sestra mu hoče prevezati rane, a jo odkloni in reče: »Prosim hitro izpovednika!« — »Ali je kak duhovnik tu?« vpraša sestra. Neki drugi vojak, ki je tudi nevarno ranjen, z veliko težavo pocuka sestro za rokav: »Duhovnik sem.« komaj izpregovori, »nesite me k njemu, lahko mu podelim odvezo.« Sestra se obotavlja. Ranjeni duhovnik je namreč po granati tako poškodovan, da najmanjše premikanje lahko povzroči njegovo smrt. A slaboten glas ji odločno prigovarja: »Znano Vam je, koliko je vredna rešena duša. Eno uro več živeti se z njo ne more primerjati!« Duhovnik vojak skuša vstati, česar ne more. Neso ga k tovarišu, katerega izpove. Ko mu podeljuje odvezo, je tako slab, da ne more sam napraviti z roko kri-

za, pomagati mu mora sestra. Po sveti izpovedi se oba zgrudita: izpovednik in izpovedanec, in umrjeta roko v roki.

CVII.

Strašna grozovitost.

Neki ranjeni vojak, ki se je vrnil s srbskega bojišča, je pripovedoval sledeči grozoviti doživljaj: Po hudih naporih sem prišel z nekaterimi tovariši v srbsko vas in zaprosili smo v neki hiši za prenočišče. Radevolje so nam odkazali lepo, udobno urejeno sobo. Ko smo se v tej sobi nastanili in pripravili k počitku, smo začutili čuden duh. Preiskali smo vso sobo in našli končno v neki omari mrtvi trupli dveh avstrijskih vojakov. Ne da bi se dolgo premišljali, smo vzeli oba mrtveca ter ju položili v posteljo, sami pa smo se skrili po sobi in v omaro. Dolgo časa je preteklo, nič se ni ganilo. Čez dolgo pa se odpro skrbno sobina vrata in tri ženske, med njimi neko 16letno dekle, se priplazijo v sobo. Splazile so se do postelje, v katero smo položili mrtva vojaka, in začele so udrihati po njiju; mislile so, da leže v postelji novo došli vojaki, ki so bili po sobi skriti. Seveda smo ženske takoj prijeli in jih še tisto uro poslali na oni svet. Na spanje pa ni tisto noč nobeden več mislil.

CVIII.

Ubogi imajo srce na pravem kraju.

V neko trgovino v Brnu je stopila revna žena in si je izbrala tri volnene ostanke baje za otroke. Ko ji je merila trgovka blago, je žena pripovedovala, da so pri nji doma begunci s Poljskega, in da imajo troje otrok. »Sirotke se mi smilijo,« je pravila revna žena, »skoraj nagi so, a mraz že pritiska. Pa sem rekla, sama pri sebi: še za sol nimam skoraj pa vendar pojdem tem sirotam kupit nekaj krile.« In dobra ženica je med tem neokretno štela novce, zavite v cunj. Ali kaj — ko ji je nedostajala desetica. In zdaj se je zgodilo nekaj značilnega. Trgovka, splošno znana kakor jako premožna brnska meščanka, ki ji ni hotela odnehati tistih fickov — češ, kaj so ji mar otroci beguncev.

CIX.

Pri sv. maši.

Nebo je oblačno. Skozi zastor oblakov prodira le medla dnevna luč. V gozdnati pokrajini vlada mir. Nič ne moti groznega bojnega hrupa, ki divja na vseh straneh onstran trdnjaviških okopov.

Ob vznožju mogočnega hrasta je postavljen oltar in ob oltarju kleči v beli mašni obleki vojni kurat, za njim pa stoji kot ministrant vojak. Dva častnika, na levo od duhovnika, prisostvujeta maši. Prvi — jedrnat postave in snežnobelih las je očividno zrelejši starosti. Toda v nezlomljeni življenski moči stojita, od njegove postave odseva zavest moči, in močna ramena so videti kakor ustvarjena za breme velike odgovornosti. To je nadvojvoda Frid-

rik, višji poveljnik celotne armade naše monarhije. Na njegovi desni strani stoji elastična, mladostna moška postava našega prestolonaslednika, ki kaže v vsem svojem obnašanju majestetičen mir, zaupanje v božjo voljo, ki stoji ob važnih spremembah časa in kateremu je svetovna zgodovina odkazala v določevanju nove usode narodov visok poklic.

Z vidno globoko pobožnostjo prisostvujeta oba moža bogoslužnemu dejanju mašujočega duhovnika. Iz njunih src kipe molitve k nebu, molitve za zmago našega orožja, za blagor narodov, za srečno bodočnost monarhije, za zmagoslavje, ki naj bi zjasnilo večer življenja kronanega starčka, h kateremu se v tej posvečeni uri obračajo njuna čustva.

Šest častnikov, ki stoje dalje zadaj za obema, pripada k štabu obeh nadvojvod. Skupaj z nadvojvodi tvorijo pobožno občinstvo pri tej znameniti službi božji.

Pred svojo strašno hišico stoji vojaška straža, priprost vojak. Gotovo ne slutiti, kakega zgodovinskega pomena je prizor, kateremu sme prisostvovati kot tih sodrug. Toda tudi nje ga gane svečanost trenutka, sveti mir tihe maše, ki se bere za prestolonaslednika Avstro-Ogrske in generalisima naše armade v trdnjavi, okoli katere divjajo morilni boji.

Najnovejše vesti.

Dne 6. t. m. popoldne so nemške čete zasedle Lodz in Rusi so se morali s težkimi izgubami umakniti.

Zopet poročajo listi, da so ruskega generala Rennenkampfa aretirali, ker je prišel 18 ur prepozno na poljsko bojišče, tako da se je Nemcem posrečilo prodreti.

Angleška admiraliteta je objavila seznam izgub na morju. Angleška mornarica je izgubila, odkar traja vojska 308 častnikov in 7035 mož; med njimi mrtvih 220 častnikov in 4107 mož.

V petek 6. t. m. ponoči so pripeljali v Ljubljano 253 ranjencev, ki so se bojevali v Karpatih. Večinoma so Nemci in Madžari. V soboto so jih pripeljali še 400 in ponoči od sobote na nedeljo 751.

Na Dunaju je umrl 8. t. m. bivši kranjski deželni predsednik baron Viktor Hein.

Vprašanja in odgovori.

G. E., Rovte. Ali je to Vaš sin? Nam morate naznaniti, ker drugače ne moremo dati odgovora. Glede pogrešanega se obrnite na poizvedovalni urad na Dunaj.

M. J. K. Vaše pismo smo prejeli. Verujemo, da je res hudo. Vi nam pišete o mnogih gospodih, do katerih ste se že obrnili.

Kaj pa Vaš g. župnik? Zakaj ne greste k njim in jim ne pojasnite vse zadeve. Oni najbolj poznajo odnotne razmere in Vam bodo gotovo pomagali, ako se da pomagat. Saj so naši gg. duhovniki sedaj mnogokrat edina podpora našim ljudem.

I. I. I. Obrnite se na glavarstvo.

Dobre knjige.

Naročnikom »Svetovne vojske« naznanjamo, da odpošljemo izišle sešitke vsak dan sproti vsem novo se zglašujočim naročnikom. Če kdo ni prejel kakega sešitka naj vpraša, predno ga pri nas reklamira na poštne uradu, kjer utegnejo za časa vojske vsled pomanjkanja poštne uslužbenecv kaki zavitki zaležati. Pripomnimo pa, da se vsa naročila, oddana po poštne položnicah par dni zamude, ker grejo najprej na Dunaj k pošto-hranilničnemu uradu in še le od tam pridejo nam v roke. Zato se dosedaj na reklamacije naročnikov nismo ozirali in tudi nismo odgovarjali na nje. Če kdo kakega zvezka 5 dni po oddanem naročilu ne dobi, naj vpraša na poštne uradu, če ga tam ni, je sešitek zaostal na kaki drugi pošti, če bi v teku dveh daljnih dni ne došel, naj odpošlje naročnik poštne prosto reklamacijo na naš naslov, treba mu je samo na kuverto zapisati »Časniška reklamacija«; kuverte ne sme zalepiti. Katoliška Bukvarna v Ljubljani.

Zemljevid Evrope s popolnim in natančnim pregledom čez vsa svetovna bojišča bo prinesel eden prihodnjih sešitkov »Svetovne vojske«. Ta zemljevid bo zaradi svoje izredne natančnosti, preglednosti in velikosti veljal sam za se kupljen okoli K 3, le naročniki »Svetovne vojske« bodo imeli veliko ugodnost, da dobe zemljevid priložen 7. ali 8. sešitku, ki bo veljal za dva sešitka. Naročnikom »Svetovne vojske« torej ni treba posebej kupovati dragih nemških zemljevidov sedanjih bojišč. Zemljevid bo obsegal ob robu tudi specijalne zemljevide izven evropskega ozemlja, ki je prišlo ali utegne priti v poštev povodom sedanje vojske n. pr.: Sueški prekop, Turško-rusko obmejno ozemlje v Aziji, Nemška posestva v Južnem morju, Japonska in del Azije s Kiaočauom in konečno: Zemljevid cele zemlje, v katerem so označene vse prekmorske posesti vojskujočih se držav. Zemljevid bo torej tako praktičen in pregleden, kakor dosedaj nobeden slovenskih zemljevidov. Ta zemljevid bo nudil najjasnejši in najlepši pregled ne samo za zasledovanje vojnih dogodkov, temveč tudi za vsako drugo priliko in potrebo. Katoliška Bukvarna v Ljubljani.

„Poskoči možiček!“

Najnovejša, najzabavnejša družabna igra. 3307 Za odrasle kakor za otroke je naša nova izredno zabavna družabna igra „Poskoči možiček“, ki katero se lahko udeležuje poljubno število oseb, najlepša in najraznimejša zabava. Ravnotako je za društva, klube, bazne, gostilne itd., kakor tudi za vsako družino izredno veselilo in zanimivo. Zelo fino izvršeno, kompletno z navodilom le K 3. Po pošti, povzeto poškila zaloga novost M. SWOBODA, Dunaj III/2, Hiesgasse 13-104.

Zemljevid Gorenjske. Cena 80 vin. Ta zemljevid je na novo izdelan in prirejen z vso skrbnostjo in natančnostjo. Njemu je označena vsaka, tudi najmanjša vasica. Širok je 1 m. visok pa 60 cm in bo služil za domačo rabo kot stenski zemljevid, pa tudi složen v žepu turista in potnika.

Iveri.

Edor ne zna lagati, ni pravi lovec.

Vinski ključ vse odpre.

Lačnih ljudi je človek kmalu sit.

SERIVALNICA.

Kje je tihotapec?

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Trst, 2. decembra: 78. 79. 69. 62. 65.
Dunaj, 5. decembra: 81. 75. 36. 79. 19.

Denarja ni

Draginja je vedno večja. Zastavljek je maloben. Ako boš v malim truden getore 20 K na dan zaslužiti, počneš za poskušati v planu. Zastavljek je 10 vin. in svoj zastavljek zasluži 20.

JOSIP BATIČ

Mirska Bistrica 30, Kranjska.

Varnostne orožje za dom. **Lovski puške** prvo vrste kakovosti, kakor tudi vse druge predmete za lov in polovanje kupite najboljšo samo pri starostnem tovarni orožja.

ANT. ANTONITICH, Borovlje št. 35, Koroska. Ceniki zastoj in proste.

KAROL POLLAK,

tovarna usnja v Ljubljani in Kranju. Izdeluje

gonilna jermena

za stroje najboljše kakovosti, kakor tudi jermena za šivanje in vezanje jermen. V zalogi so vedno jermeni v vseh širinah za poljedelske stroje. Karofila na centralo Karol Pollak, Ljubljana. 2434 25

STARE KOVINE

baker, medenine, cink ter glave stionskih steklenic kupuje po najvišjih cenah trdika **FR. STUPICA** v Ljubljani, trgovina s težnino in poljedelskimi stroji. 3223

Volna

Kiva, za plesti vojaške reči, se sople v vsaki množini dobi v veletrgovini 3310

R. Stermeckl v Celju

OKOLJE in KOLESA

se obroke. Posamezni delavci, cestni in ceniški zastoj

F. Dušek, tovarna prodaja, les, šivalnih strojev. Opočno ob dri. tel. 2125. Četno. 3307

Le nikake bojazni

pred karkoli kolero, ker se lahko le kuga zanesljivo obvaruje, ako si urediš način življenja. Izbite kolero v roki in iznečiš karkoli na največji snagi. Umijte si vedno roke in dan oborožite roke in v roki vedno nosite nekajkrat razklevaškega sredstva **LYSOFORM**. Kakor se posadati postavi v slonem: izrednovalnem sredstvu najega svetilke profesor Loocherja, uniči 2", na raztopljeni Lysiformi lekom ene minute zaplojene bacile Cholera vibrio.

Lysiform naj bi bil povsod v rabi!

Cena Lysiform steklenicam je K 1.80, 1.90, 2.00 in 4.00, ki so napredaj v vsaki lekarni in v drogerijah. — Na zabavo pošljemo vsakomur zavestno in pošteno pravo jako zanimivo razpravo kralj svetnika dr. Aladara Kovacha, razprava rešev družbe, s naslovom: „Kake se ubranimo kolero.“ — Večjim trdnjam pošljemo več izvodov.

Dr. Keleti & Muranyi

kem. tovarne, Ljpest.

Edini slovenski zavod brez tuje kapitala je:

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

proti požarnim škodam in poškodbi cerkvenih zvonov
Ljubljana, Dunajska cesta 17, Ljubljana.

Zavarovanje sprejema proti požarnim škodam: 1. ravnotežne izdelane stavbe, kakor tudi stavbe med časom gradnje, 2. vse premične blage, mobilije, poljske orožje, stroje, živino, svonove in enake, 3. vse poljske predelke, kiva in krmo, 4. svonove proti prelomu, 5. sprejema tudi zavarovanja na življenje, ostrome doživljanje in druga kombinacije in proti nesgodam, vsakovrstna podjetja, obrti kakor tudi posamezne osebe za delo in življenjske varovalnice, od katere ima tudi delalni odbor kranjski podružnice. Varnostni sklad in udnine, ki so znašale 1. 1913 K 671.346.17, so poskočile koncem 1. 1915 na K 736.147.17. Toda, čim večje zanimanje za ta edini slovenski zavod, tembolj bo raste sklad. Penzije in pojasnila daje ravnanstvo, glavno poverjenik v Celju in na Proseku, kakor tudi po vseh farah nastavljeni poverjeniki. Cene primerne, hitra cenitev in takojšnje izplačila.

To ni več draginja, če se tako poceni prodaja, kakor objavlja ta-le razglas:

Podjetje zvezdnih tkanin „Hermes“ bratov Vokač v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 5 (nasproti pošte), razglaša, da je došla pravkar na zalogo velikanska množina novih **ostankov** blaga, ki se bodo prodajali kakor navadno v prvem nadstropju vsako sredo in soboto za skoro polovične cene. Opozarja se na veliko množino in nizke cene sledečega blaga:

Za celo obleko modnega parhenta 6 metrov, cena kosa same K 2-64. Za obleko najmočnejšega modnega velourja, kos 6 metrov samo K 3-85, to je jako elegantno za obleke. Fini flanel porhant, kranji vporel, kos 6 metrov, zadostno za 2 srajci, kos same K 2-76. Krep porhant v kranjih barvah za 1 bluzo samo K 1-35. Imit sukna 110 cm široke za ženske obleke, 4 1/2 m zadostno za obleko, kos prej K 7-80, sedaj samo K 4-60. Zelo fino in močno modno sukno, široke 110 cm, kos 4 1/2 m, zadostno za obleko, cena prej K 13-80, sedaj samo K 7-64. Močno rimske moške sukne za obleke, 3-10 m, cena kosa prej K 19-60, sedaj samo K 12-80. Hlačevine moški cajt same K 5-80 za obleko. Različne vrste kotenine in kambrikov za obleke in predpasnike, močno blago, cena metra po 46, 44 in 45 vinarjev najmočnejše. — Zahtevajte cenik od ostankov!

Naslov za pisma zadostuje: Podjetje zvezdnih tkanin „Hermes“, Ljubljana D.

ZASTONJ

SAMO v Prvi gorenjski razpošiljalnici Ivan Savnik, Kranj št. 151.

2894

Neugajajoče se zamenja ali vrne denar!

dobi vsak 2 para močnih ženskih ali moških nogavic, 3 lepe žepne robce, eno volneno ruto za na glavo ali moški klobuk, kdor naroči: 4 1/2 m finega zimskega volnenga blaga za zimsko obleko v poljubni barvi za:

kron 9-50 ali v boljši kakovosti za kron 12-50